

ผลการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม ที่มีต่อจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา :
กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
ผเดิม ยี่สมบุญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

372 0114

๗๗๗๑๗

ร.๒

ผลการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ที่มีต่อจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา .
กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ผเดิม ยี่สมบุญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2549

๒ ๖๖๖๖๖

'24 ก.ค. 2549

เพิ่มเติม ยี่สิบบุญ. (2549). ผลการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ที่มีต่อจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา . กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์ ดร นิยะดา จิตต์จรัส

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองภาคสนาม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความเมตตา กรุณาของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 ทั้งหมดจำนวน 61 คน แบ่งเป็น 2 ห้อง คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 จำนวน 30 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 2 จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม แผนการสอน และแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่

ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนและไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม มีจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งแสดงว่าวิธีการสอนซึ่งเสริมด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมไม่ได้ช่วยพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียนชั้นปีที่ 3 ดีกว่าวิธีการสอนตามปกติ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยโดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทของครูผู้สอนในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียนชั้นปีที่ 3

The Effect of Teaching with Moral video Cartoons on Ethics with
Regard to Kindness : A Case Study of Third Graders
at Wat Buccalo School in Bangkok

AN ABSTRACT
BY
PADERM YEESOMBOON

Presented in Partical Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2006

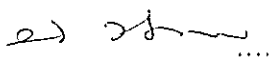
Padern Yeesomboon (2548) *The Effect of Teaching with Moral video
Cartoons on Ethics with Regard to Kindness A Case Study of Third
Graders at Wat Buccalo School in Bangkok.* Master Project, MEd
(Developmental Psychology) Bangkok Graduate School Srinakharinwirot
University Advisor Dr Niyada Chittcharat

This research was a field experimental study to compare the level of kindness between two groups of students . a group taught with moral video cartoons and a group taught without moral video cartoons A sample in this study included 61 students , drawn from third grade students at Wat Buccalo School during the academic year 2005 they were divided into 2 groups a group of 30 students in one classroom and a group of 31 students in another classroom. The research tools were moral video cartoons, a teaching plan, and moral questionnaires The statistical methods and procedures for analyzing the data were mean, standard deviation, and t-test.

The findings indicated that the two groups of third grade students were not found to be significantly different in the kindness aspect of ethics ; the teaching with Moral video Cartoons and the regular teaching were not found to have different effects on their ethics with regard to kindness The findings also indicated the important role of teacher in developing kindness of the third grade students in this study.

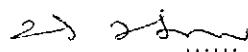
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ เรื่อง ผลการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม ที่มีต่อจริยธรรมด้านความ
เมตตา กรุณา กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร ของ
ผเดิม ยี่สมบุญ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

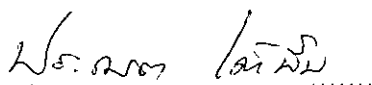
(อาจารย์ ดร นิยะดา จิตต์จรัส)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

(อาจารย์ ดร นิยะดา จิตต์จรัส)

คณะกรรมการสอบ

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำจิม)

....

... กรรมการสอบสารนิพนธ์

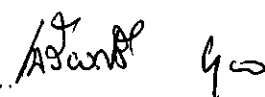
(อาจารย์ ดร นิยะดา จิตต์จรัส)

.... ..

.. กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

....

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจลิยาศรี พิบูลชล)

วันที่ 18 เดือน พฤษภาคม พ ศ 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ดร นิยะดา จิตต์จรัส อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งได้อุทิศเวลาอันมีค่า กรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำแนวทางในการทำสารนิพนธ์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต เค้าจิม และอาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าเกี่ยวกับสารนิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาไครสีห์ และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินการทดลองและการเก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณวรรณิ์ แซ่โจ้ว ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง รวมทั้งเจ้าหน้าที่มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาซึ่งเปรียบเหมือนครอบครัวที่สอง ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่เห็นความสำคัญของการศึกษาและให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อ และเป็นผู้มอบความรัก ความห่วงใย กำลังใจและให้ชีวิตของผู้วิจัยได้เกิดมาบนโลกใบนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่ได้ให้ความรู้ ความเข้าใจในอัมมะแก่ผู้วิจัย ซึ่งทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์สารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์และท่านผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมทั้งท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และที่สำคัญที่สุดคือพระรัตนตรัย อันประเสริฐสูงสุด

ณเดิม ยี่สมบุญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.	3
ประชากร.	3
กลุ่มตัวอย่าง	3
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
นิยามปฏิบัติการ.	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา.	6
ความหมายของจริยธรรม.	6
ลักษณะทางจริยธรรม	7
ความหมายของความเมตตากรุณา	9
ความสำคัญและประโยชน์ของความเมตตากรุณา.	11
การพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา.	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา.	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีทัศน์เป็นสื่อการสอน.	15
ความหมายของวิธีทัศน์.	15
คุณค่าวิธีทัศน์กับการศึกษา	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยสื่อวิธีทัศน์	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การ์ตูนเป็นสื่อการสอน	18
ความหมายของการ์ตูน	18
คุณค่าของการ์ตูนที่มีต่อการเรียนการสอน.	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยสื่อการ์ตูน	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) กรอบแนวคิดในการวิจัย	25
สมมติฐานในการวิจัย	26
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	27
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.	27
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	27
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.	34
การดำเนินการทดลอง.	36
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.	39
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.	40
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.	46
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.	46
สมมติฐานในการวิจัย	46
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.	46
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.	47
วิธีดำเนินการวิจัย.	47
ดำเนินการทดลอง	48
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	48
อภิปรายผล	48
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.	50
ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป.	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.	52
ภาคผนวก.	56
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.	62

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลองแบบ Nonrandomized Control Group pretest-posttest Design	36
2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม .	41
3 แสดงการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม ก่อนการทดลอง.	42
4 แสดง การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม.	43
5 แสดงการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม.	44
6 แสดงการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม ภายหลังจากการทดลอง.	45

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวความคิด.

25

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมมีความเจริญทางวัตถุก้าวหน้าพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก ในขณะที่ความเจริญทางจิตใจกลับเสื่อมถอย จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่คนจะมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ขาดความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ขาดความจริงใจต่อกัน ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีแต่ความระแวงแคลงใจซึ่งกันและกัน เพราะมุ่งประโยชน์ตนเพียงอย่างเดียว หากปล่อยไว้เช่นนี้ สังคมจะอยู่รอดและสงบสุขอย่างยั่งยืนได้ยาก (อัญญมณี มัลลิกะมาส. 2547 : 13)

เมื่อพิจารณาปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งบุคคลต่างฝ่ายต่างคิดแต่จะเบียดเบียนกัน ช่มเหล่งกัน ไม่เห็นอกเห็นใจกัน ผู้มีอำนาจมากกว่าช่มเหล่งผู้มีอำนาจน้อยกว่า เหล่านี้จึงเห็นว่าเกิดจากขาดคุณธรรมด้านเมตตากรุณา (กรมการศาสนา. 2521 : 28 - 29) คนเราจะอยู่กันเป็นสุขได้ต้องอาศัยความเป็นผู้มีเมตตากรุณาต่อกัน บุคคลที่มีความเมตตากรุณาจะไม่มีใครปองร้าย ไม่มีใครคิดพยาบาทอาฆาต ทั้งเป็นที่รักนับถือของคนทั่วไป ส่วนผู้ที่ได้รับผลของความเมตตากรุณาก็ก่อมได้รับความสุขด้วย (โสมสวัสดิ์ จันทระประภา. 2515 : 15) ความเมตตากรุณาจึงเป็นคุณธรรมที่ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบุคคล และควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพราะจิตใจและความประพฤติที่ดี มีระเบียบ ซึ่งเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่เกิดจากการฝึกหัดอบรมและสนับสนุนส่งเสริมกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอตั้งแต่บุคคลเกิด (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช 2518 : 24)

ฉะนั้น การพัฒนาตนทางด้านจิตใจที่มุ่งผลระยะไกลนี้ ต้องเริ่มปูพื้นฐานชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เยาว์วัยโดยอาศัยการศึกษาเป็นแกนนำ เพื่อเตรียมคนเข้าสู่สภาพการดำรงชีวิตที่ดั่งงาม (นิรมล กิตติวิบูลย์ 2526 : 3)

ในการปลูกฝังและให้ความรู้ด้านจริยธรรมนี้ ควรเริ่มต้นตั้งแต่ในช่วงแรกในชีวิตของเด็ก จึงจะได้ผลดีและไม่ควรเกิน 10 ปี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2520 : 8) เด็กในวัยนี้คือช่วงอายุก่อนเข้าเรียนจนถึงชั้นประถมศึกษา เป็นวัยที่เริ่มต้นเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมด้วย และสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการปฏิบัติตนในอนาคต (กอบแก้ว เจริญอักษร. 2526 : 3)

ฉะนั้น จริยธรรมที่สำคัญอันหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในสังคมไทย คือ จริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ตามหลักพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ สิ่งที่ยากในการอบรมสั่งสอนจริยธรรม คือ การเน้นให้เด็กจำเนื้อหาเป็นสำคัญ ไม่ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนจะต้องให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจมาเปลี่ยนแปลงปรับปรุงนิสัยใจคอและความประพฤติให้ดีขึ้น และมีจริยธรรมสูงขึ้นตามบทเรียนและชั้นเรียนด้วย (Durkhiem. 1 969 : 99 - 105)

การสอนจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมในด้านต่าง ๆ กระทำได้หลายวิธี เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน รวมทั้งการฉายภาพยนตร์ที่แสดงตัวแบบจริยธรรมก็เป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาจริยธรรมโดยเฉพาะด้านความเมตตา กรุณา ดังที่ ชม ภูมิภาค (2525 : 3 - 9) กล่าวไว้ในหลักการปลูกฝังความเมตตา กรุณา ว่าควรให้ความคิดรวบยอดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา โดยใช้ตัวแบบที่เป็นรูปธรรมเข้ามาช่วยในการให้เด็กได้มีความคิดรวบยอดที่ถูกต้องในจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา และควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตา กรุณา อันจะมีผลทำให้เป็นแรงหนุนในการกำหนดพฤติกรรมในจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา รวมทั้งควรปฏิบัติให้เกิดทักษะโดยการสร้างเหตุการณ์ต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเมตตา กรุณาในเหตุการณ์นั้น ๆ

วีดิทัศน์ยังเป็นสื่อที่มีคุณภาพสามารถเป็นสื่อในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ดังที่เบอร์ก (Burke. 1983 : 7) ได้ทดลองและสังเกตการเรียนการสอนโดยใช้วีดิทัศน์พบว่าคุณภาพการเรียนการสอน โดยใช้วีดิทัศน์ดีกว่าการใช้ครูในห้องเรียน เพราะเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีกว่าครูในห้องเรียน นอกจากนี้วีดิทัศน์ยังสามารถแสดงให้เห็นนักเรียนมองเห็นได้ทั่วทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบสาธิตทดลองหรือการสอนด้วยภาษา สื่อวีดิทัศน์ที่ดีควรเหมาะสมกับผู้รับชม ดังนั้นการเลือกสื่อวีดิทัศน์ให้เหมาะกับวัยและเนื้อหาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง จากการศึกษาพบว่า ภาพการ์ตูนเป็นสื่อที่เข้าถึงตัวเด็กได้ดี โซนส์ (Sones. 1944 : 238) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพการ์ตูน เป็นสิ่งเร้าความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของสโคนเนลล์ (Schonell 1961 :128) วิททิช และชูลเลอร์ (Wittich & Schuller. 1950 : 340) กล่าวถึงประโยชน์ของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ใช้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ประกอบการอธิบายให้เกิดความเข้าใจ หรือใช้เป็นกิจกรรมของนักเรียน หนังสือการ์ตูนทำให้เด็กนักเรียนสนใจเนื้อหาวิชามากขึ้น ใช้สอนเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งยังช่วยในเรื่องของการฝึกอ่านได้ดีอีกด้วย (คณะนิติบัญญัติเทคโนโลยีทางการศึกษา 2522 : 204 ; ประสงค์ สุรสิทธิ์. 2515 : 11)

ดังจะเห็นได้ว่า การ์ตูนเป็นทั้งวิดีโอและเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงตัวเด็กได้ดี กระตุ้นความสนใจในเนื้อหาของการ์ตูนที่แสดงออกมา ผู้วิจัยจึงได้เสนอการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา โดยใช้การสอนวิถีทัศนการ์ตูนจริยธรรม ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีการวิจัยได้ใช้การสอนวิถีทัศนการ์ตูนจริยธรรม ในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่ศึกษางานวิจัยนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาอีกทางเลือกหนึ่ง

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิถีทัศนการ์ตูน จริยธรรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิถีทัศนการ์ตูนจริยธรรม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ทราบว่า การใช้วิถีทัศนการ์ตูนจริยธรรม จะทำให้ความเมตตากรุณาของเด็กเพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไรและการได้รับสอนวิถีทัศนการ์ตูนจริยธรรมและการไม่ได้รับสอนวิถีทัศนการ์ตูน จริยธรรม จะมีผลแตกต่างในระดับความเมตตากรุณาหรือไม่ อย่างไร อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับระบบการศึกษาปัจจุบัน ในการใช้สื่อเพื่อพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐาน คือ ความเมตตากรุณา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยสุ่มเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 1 ห้องเรียน ได้กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 2 จำนวน 31 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระคือ การสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม แบ่งเป็น

1. ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม
2. ไม่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม

ตัวแปรตาม จริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่สังคมยอมรับนิยมชมชอบ เป็นไปในทางที่ดีงามและถูกต้องทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมอันเป็นไปเพื่อความสงบสุข

2. ความเมตตา กรุณา หมายถึง ความปรารถนาเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขและความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข พฤติกรรมที่แสดงออก มีดังนี้

- 1) การช่วยเหลือสัตว์และบุคคลในทุก ๆ ด้าน ที่ยังไม่เป็นทุกข์
- 2) การให้อภัยเมื่อสัตว์และบุคคลทำความผิด
- 3) ห้ามบุคคลอื่นไม่ให้ทำความชั่วและแนะนำไปในทางที่ดี
- 4) การพูดสรรเสริญบุคคลอื่นในทางที่ดี

2.2 กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ พฤติกรรมที่แสดงออก มีดังนี้

- 1) การช่วยเหลือสัตว์และบุคคลในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นทุกข์
- 2) การช่วยปลอบใจ เมื่อสัตว์และบุคคลเป็นทุกข์
- 3) การไม่เบียดเบียนสัตว์และบุคคลในทุก ๆ ด้าน

นิยามปฏิบัติการ

1 จริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา หมายถึง ในการประพฤติปฏิบัติที่สังคมยอมรับ ในทางที่ดีงามและถูกต้อง โดยเป็นไปในการปรารถนาเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขและความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ สามารถวัดได้โดยแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

มีลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดเชิงพฤติกรรมโดยเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันในเรื่องความเมตตากรุณา

2. วิดีทัศน์การ์ตูนจริยธรรม หมายถึง เทปบันทึกภาพและเสียงมีลักษณะเป็นการ์ตูนภาพนิ่ง ความยาวทั้งหมดประมาณ 50 นาที ซึ่งเป็นการ์ตูนเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชาดก คือ อติตชาติของพระพุทธเจ้าจำนวน 10 เรื่อง เรียกว่าทศชาติชาดก โดยได้ดึงเนื้อหาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาของแต่ละเรื่องมาประกอบใช้การสอน โดยเนื้อหาของเรื่องเป็นไปในทางการสร้างเสริมจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

3. การสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม หมายถึง การสอนด้วยวิธีปกติ ซึ่งเป็นการสอนโดยการบรรยายเนื้อเรื่องโดยครูผู้สอนและเสริมด้วยการสอนที่ใช้เทปบันทึกภาพและเสียงที่เป็นการ์ตูน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา และอภิปรายเนื้อหาในเรื่องนั้นๆ หลังดูวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรมเรียกว่า กลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติจากคุณครู แต่ไม่ได้รับการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม เรียกว่า กลุ่มควบคุม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา
 - 1.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 1.2 ลักษณะทางจริยธรรม
 - 1.3 ความหมายของความเมตตากรุณา
 - 1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของความเมตตากรุณา
 - 1.5 การพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีทัศน์เป็นสื่อการสอน
 - 2.1 ความหมายของวิธีทัศน์
 - 2.2 คุณค่าวิธีทัศน์กับการศึกษา
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยวิธีทัศน์
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การ์ตูนเป็นสื่อการสอน
 - 3.1 ความหมายของการ์ตูน
 - 3.2 คุณค่าของการ์ตูนที่มีต่อการเรียนการสอน
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยสื่อการ์ตูน
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย
5. สมมติฐานในการวิจัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

1.1 ความหมายจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 21) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขต รวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้น คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายาม

กำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือ ผู้ที่ลักษณะและพฤติกรรม ประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย

สาโรช บัวศรี (2544 : 106) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ศีลธรรมประเภทหนึ่ง และคุณธรรมอีกประการหนึ่ง รวมเป็นสองประการด้วยกัน การละเว้นในการฆ่าหรือการเบียดเบียนย่อมเป็นศีลธรรมหรือเรียกสั้น ๆ ว่า ศีล ส่วนการเมตตากรุณา ย่อมเป็นคุณธรรมหรือเรียกสั้น ๆ ว่า ธรรม

กิริติ บุญเชื้อ (2519 : 5) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง กระบวนกฎเกณฑ์ ความประพฤติหรือหลักความประพฤติที่ควรประพฤติปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่นและสังคม

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542 : 3) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นความเชื่อและความศรัทธาในระบบค่านิยมที่เกี่ยวกับความถูกต้องและความดีงามที่คนในสังคมเดียวกันมีส่วนร่วม ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้โดยการขัดเกลาโดยการขัดเกลาโดยตรงหรือโดยอ้อม โดยทั่วไปการขัดเกลาโดยตรง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าการขัดเกลาโดยทางอ้อม

พระราชวรมนี (รุ่งรัตน์. 2537 : 40 ; อ้างอิงจาก พระราชวรมนี. 2523 : 10) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำได้ในทางวินัยจนเกิดความเคยชินขึ้นมา มีพลังใจ มีความตั้งใจแน่วแน่ มีความประทับใจ เรื่องจริยธรรม ต้องอาศัย ปัญญาอันเกิดจากความศรัทธา เชื่อถือผู้อื่นไปก่อนก็ได้ ในบางครั้งจริยธรรมก็เกิดโทษเมื่อไม่มีปัญหากำกับ

Piaget (วรวิทย์. 2540 : 38 ; อ้างอิงจาก Piaget. 1960 : 42) นักจิตวิทยาชาวสวิสได้ อธิฐานไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์ มีหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคม โดยมีหลักการของตนเอง ซึ่งจากความเข้าใจหลักแห่งความยุติธรรม หลักของการแลกเปลี่ยนตอบแทนกับทางคุณงามความดีและการเคารพปฏิบัติต่อกันในฐานะมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน

จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่สังคมยอมรับ นิยมชมชอบ เป็นไปในทางที่ดีงามและถูกต้อง อันประกอบไปด้วยปัญญาในการทำพฤติกรรม และที่สำคัญเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามและถูกต้องทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม อันเป็นไปเพื่อความสงบสุข

1.2 ลักษณะทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2 - 3) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่ากระทำความผิดดี ควรกระทำ และการกระทำความผิดใดเลว ควรดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม มากน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2 - 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทศนคติเชิงจริยธรรม จึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ และ โคลเบอร์ก ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การใช้เหตุเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่งคือ พฤติกรรมในสถานที่เข้ายวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วให้บุคคลกระทำความผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วยว เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลให้

ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม จึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น

สำหรับในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่แสดงออกมาในจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ซึ่งเป็นแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมาในสังคม อันแสดงถึงความมีเมตตากรุณานั้นเอง

1.3 ความหมายของความเมตตากรุณา

พระพุทธโฆสะ ซึ่งท่านเป็นพระรูปหนึ่งทีอธิบายพระไตรปิฎก เมื่อประมาณ 1600 ปี ซึ่งได้ให้ความหมายความเมตตากรุณาไว้ว่าธรรมชาติโดยย่อ รัก หมายความว่า มีเยื่อใย เหตุนั้นธรรมชาตินั้นจึงชื่อว่า เมตตา (แปลว่าธรรมชาติผู้รัก) นัยหนึ่ง ธรรมชาตินั้นมีอยู่ในมิตร หรือว่าย่อมเป็นไปแก่มิตร เหตุนั้น ธรรมชาตินั้นจึงชื่อว่า เมตตา (แปลว่าธรรมชาติที่มีอยู่ในมิตร)

ธรรมชาติใด เมื่อความทุกข์ของผู้อื่นมีอยู่ ย่อมทำความห่วงใยแก่สาธุชนทั้งหลาย เหตุนั้น ธรรมชาตินั้นจึงชื่อว่า กรุณา (แปลว่าธรรมชาติผู้ทำความห่วงใย) นัยหนึ่ง ธรรมชาติใด ย่อมซื้อเอาเสีย คือ เบียดเอาเสียซึ่งความทุกข์ของผู้อื่น หมายความว่า ทำทุกข์ของผู้อื่นให้หายไปเสีย เหตุนั้น ธรรมชาตินั้นจึงชื่อว่า กรุณา (แปลว่าธรรมชาติผู้ซื้อเอาทุกข์ของผู้อื่น) อีกนัยหนึ่ง ธรรมชาติใดอันสาธุชนย่อมทำไป คือ แห่ยกคอกโดยการแผ่ไปในสัตว์ทั้งหลายผู้ได้รับทุกข์ เหตุนั้น ธรรมชาตินั้น จึงชื่อ กรุณา (แปลว่าธรรมชาติที่เขาคำออกไป)

เมตตา มีความเป็นไปโดยอาการ (คิด) เกื้อกูล (แก่สัตว์ทั้งหลาย) เป็นลักษณะ มีอันนำเอาประโยชน์เกื้อกูลเข้าไปให้เป็นรส (คือเป็นกิจ) มีอันนำความอาฆาตออกไปเสียได้เป็นเครื่องปรากฏ (คือเป็นผล) มีอันมองเห็นความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นที่น่าเจริญใจ เป็นเหตุไกลความรำบไปแห่งพยาบาท (ด้วยอำนาจวิกขัมภนปหาน) เป็นสมบัติ (คือความถูกต้อง) แห่งเมตตานั่น ความเกิดขึ้นแห่งสเนหา (คือกลายเป็นความรักด้วยตัณหาไป) เป็นวิบัติ (คือวิปริตไป) แห่งเมตตานั่น

กรุณา มีความเป็นไปโดยอาการ (คิด) เปลื้องทุกข์ (ของสัตว์ทั้งหลาย) เป็นลักษณะ มีอันทนไม่ได้ต่อความทุกข์ของผู้อื่นเป็นรส มีความไม่เบียดเบียน (สัตว์) เป็นเครื่องปรากฏ มีอันมองเห็นความที่สัตว์ผู้ถูกทุกข์ครอบงำทั้งหลายเป็นผู้อนาถ เป็นเหตุไกลความรำบไปแห่งวิหิงสา (ด้วยอำนาจวิกขัมภนปหาน) เป็นสมบัติแห่งกรุณานั้น ความเกิดขึ้นแห่งความโศก (คือ กลายเป็นโศกไป) เป็นวิบัติแห่งกรุณานั้น (พระพุทธโฆสะ. 2540 : 208 - 210)

จากคำที่พระพุทธโฆสะ ได้อธิบายความหมายของความเมตตากรุณา สามารถที่จะสรุปให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นว่า ความเมตตาคือความเป็นผู้มีใจรักในซึ่งกันโดยความเป็นเพื่อนอย่างแท้จริงและพร้อมที่จะนำความสุขและความช่วยเหลือให้กับผู้อื่นได้เสมอ ส่วนความหมายของกรุณาคือการที่เมื่อเห็นคนอื่นเป็นทุกข์แล้วคิดที่จะช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเพื่อให้เขาพ้นจากทุกข์นั้น

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วชิรญาณวโรรส 2500 : 63 - 71) ได้ทรงให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตา ได้แก่ ความคิดปรารถนาให้เขาเป็นสุข ตนได้สุขสำราญแล้วก็อยากให้ผู้อื่นได้บ้าง คุณข้อนี้เป็นเหตุให้สัตว์คิดเกื้อกูลกันและกัน กรุณา ได้แก่ ความคิดปรารถนาจะให้เขาปราศจากทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์เกิดแก่ผู้อื่น ก็พลอยหวนใจไปด้วย คุณข้อนี้เป็นเหตุให้สัตว์คิดช่วยทุกข์ภัยของกันและกัน

พระกวีวรรณ (พระกวีวรรณ 2502 : 231 - 430) ให้ความหมายไว้ว่า เมตตา ได้แก่ ความรัก ความปรารถนาดี ทำให้เกิดการบำเพ็ญประโยชน์และความสุขด้วยความเสียสละที่ไม่เห็นแก่ตัว เมตตา เกิดจากการเห็นความดีของบุคคล ไม่ใช่เกิดจากเสน่ห์หา กรุณา แปลว่า ความสงสาร คิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เมื่อเราเห็นใครก็ตามได้รับความทุกข์ ก็มีจิตใจสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์

ตามพจนานุกรมพุทธศาสตร์ของพระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ประยุตโต. 2518 : 92) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังนี้

เมตตา คือ ความรัก ปรารถนาจะให้ เป็นสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ทั่วหน้า (loving-kindness) กรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้อง บำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ (compassion)

พระศรีวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ. 2527 . 149 - 151) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความเยื่อใย ปรารถนาจะให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุข กรุณา คือ ความสงสาร ต้องการช่วยให้ผู้อื่นที่ได้รับความทุกข์ พ้นทุกข์

สมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระญาณสังวร. 2522 : 193 - 194) กล่าวไว้ว่า เมตตา คือ ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข หรือเรียกว่า ไมตรีจิตหรือมิตรจิต ก็คือ จิตใจที่ประกอบด้วยเมตตา คนที่มีมิตรจิตเรียกว่ามิตร ตรงข้ามกับศัตรูหรือไพรี ซึ่งมีจิตที่พยาบาทมุ่งร้าย เมตตาจึงตรงข้ามกับโทสะพยาบาท เมตตาเป็นเครื่องอุปถัมภ์ ฉะนั้น เมื่อมีเมตตาต่อกันย่อมคิดจะเกื้อกูลกันให้มีความสุข คิดจะประพฤตินิพพิลลผลต่อกันบ้าง ก็ให้อภัยกันไม่ถือโทษ กรุณา คือ ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นสัตว์อื่นปราศจากทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์เกิดแก่ผู้อื่น ก็พลอยหวนใจสงสารเป็นเหตุให้คิดช่วยทุกข์ภัยของกันและกัน

แปลก สนธิรักษ์ (แปลก สนธิรักษ์. 2503 : 59 - 98) ได้กล่าวถึงความเมตตากรุณาไว้ว่า เมื่อตนได้รับความสุขสำราญแล้ว ก็ต้องการให้ผู้อื่นได้รับบ้าง เป็นการแสดงอัธยาศัยจิตใจกว้างต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นความคิดของบุคคลที่เกื้อกูลกัน กรุณา คือ ความปรารถนาจะให้เขาพ้นทุกข์ เมื่อเห็นคนอื่นได้รับความทุกข์ก็พลอยหวนใจไปด้วย หากทางช่วยเหลือให้เขาพ้นทุกข์เท่าที่สามารถจะช่วยให้ ซึ่งสอดคล้องกับโสมรสัม จันทรประภา (โสมรสัม จันทรประภา 2515 : 5 - 6) ที่กล่าวว่า เมตตา คือ ความคิดปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข เมื่อตนมีความสุขแล้วก็อยากให้ผู้อื่นได้รับบ้าง ส่วน กรุณา คือ ความปรารถนาจะให้เขาพ้นทุกข์ยาก เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ภัยก็พลอยหวนใจไปด้วย เหมือนกับตนได้รับความทุกข์นั้นเอง

เกษม บุญศรี (เกษม บุญศรี. 2504 : 227 - 233) ให้ความหมายความเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้เป็นสุข ส่วน กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์

ชม ภูมิภาค (ชม ภูมิภาค. 2525 : 8 - 9) กล่าวว่า เมตตากรุณา แยกออกได้ 2 อย่าง คือ เมตตากับกรุณา

เมตตา มีความหมายถึง ความรักใคร่ ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข เป็นความรู้สึกในด้านความรัก และเมื่อเกิดความรักก็ย่อมปรารถนาดี มีความเป็นห่วง กล่าวไว้ในอนาคตเขาจะไม่เป็นสุข อยากให้เขาเป็นสุข มีความสำเร็จในชีวิต กรุณา คือ ความสงสารในเมื่อเห็นผู้อื่นตกทุกข์ได้ยาก ก็อยากจะช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เช่น เห็นคนเจ็บก็อยากให้เขาหายเจ็บ เห็นคนหิวโหยก็ช่วยให้หาอาหาร เห็นคนขาดแคลนเสื้อผ้าก็หาเสื้อผ้าไปบริจาค เพื่อเขาจะได้มีเสื้อผ้าสวมใส่ให้พ้นความทุกข์ เนื่องจากความหนาว

สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ได้กล่าวถึงความเมตตาไว้ว่า เมตตา คือ ไมตรี ความรู้สึกเป็นมิตร ความสนิทสนม ความเกื้อกูล ความนำประโยชน์สุขให้ (สุจินต์ บริหารวนเขตต์ 2539 : 8)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความเมตตากรุณา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า จริยธรรมด้านความเมตตากรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขและความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ที่แสดงออกมาทั้งทางกาย วาจาและใจ

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของความเมตตากรุณา

ความเมตตากรุณา มีความสำคัญและประโยชน์อย่างมากในสังคมปัจจุบันที่เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังจะแสดงถึงเอกสารและงานวิจัยที่แสดงถึงความสำคัญและประโยชน์ของความเมตตากรุณา

ชม ภูมิภาค (2529 : 9) กล่าวว่า ความเมตตากรุณาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดสันติสุขและเป็นเครื่องค้าจุนสังคม ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลก หากมนุษย์ทุกคนหรือ

ส่วนมากมีคุณธรรมเรื่องความเมตตากรุณาแล้ว สังคมย่อมจะมีแต่ความสุขสงบ และความก้าวหน้า ปราศจากเอารัดเอาเปรียบและกดขี่ซึ่งกันและกัน มนุษย์จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในสังคมใดก็ตามที่บุคคลมีความเมตตากรุณาน้อย สังคมนั้นย่อมจะมีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความทุกข์ยาก การกดขี่ข่มเหงรังแกซึ่งกันและกัน

Kanal (ต้องจิตต์ 2538 : 37 – 38 , อ้างอิงจาก Kanal 1950 : 49 - 61) กล่าวว่า ความเมตตากรุณาช่วยให้อยู่ร่วมกันอย่างมีสุข ความเมตตาช่วยให้ชีวิตมีความสุขทำให้ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งความ เห็นแก่ตัวจะเป็นสิ่งทำลายชีวิตและสังคม คนที่มีความเมตตากรุณาอยู่เสมอ ย่อมได้รับประโยชน์หลายอย่าง คือ เป็นผู้ไม่มีกังวล มีความสุข จิตใจสงบ เป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไปในพระไตรปิฎกได้แสดงถึงความสำคัญและประโยชน์ของความเมตตากรุณาดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามภิกษุเหล่านั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย! ได้ยินว่า พวกเธอเกิดขัดใจทะเลาะวิวาทตีกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ ไม่ปรับความเข้าใจกัน ไม่ปรารภความเข้าใจกัน ไม่ทำให้ปรองดอง ไม่ปรารภความปรองดองกัน จริงหรือ”

ภิกษุเหล่านั้นทูลว่า เป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน สมัยใด พวกเธอเกิดขัดใจทะเลาะวิวาทตีกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ สมัยนั้น พวกเธอเข้าไปตั้งเมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตาโมกขกรรมในเพื่อนสหพหุมาจารีทั้งหมดยุทธทั้งต่อหน้าและลับหลัง บ้างหรือหนอ”

ภิกษุเหล่านั้นทูลว่า “ข้อนั้นไม่มีเลย พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เช่นนี้ก็เป็นอย่างนั้น สมัยใดพวกเธอเกิดขัดใจทะเลาะวิวาทตีกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ สมัยนั้นพวกเธอมิได้เข้าไปตั้งเมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตาโมกขกรรมในเพื่อนสหพหุมาจารีทั้งหมดยุทธทั้งต่อหน้าและลับหลัง โมฆบุรุษทั้งหลาย เมื่อเป็นดังนั้น พวกเธอรู้อะไร เห็นอะไร จึงเกิดขัดใจทะเลาะวิวาทตีกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ ไม่ปรับความเข้าใจกัน ไม่ปรารภความเข้าใจกัน ไม่ทำให้ปรองดองกัน ไม่ปรารภความปรองดองกัน โมฆบุรุษทั้งหลาย ข้อนั้นนั่นแหละ จักมีเพื่อไม่เป็นประโยชน์ เพื่อทุกข์ แก่เธอทั้งหลายตลอดกาลนาน (โกสัมพียสูตร พระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่ม 19 : 2525 - 411)

จากเอกสารและงานวิจัยได้แสดงให้เห็นแล้วว่า ความเมตตากรุณา ย่อมนำมาซึ่งประโยชน์แก่ตนเองและสังคมด้วย เพราะเป็นคุณธรรมที่คิดช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งทางกาย วาจา และใจอย่างแท้จริง อันทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเกิดน้อยลง เพราะความมีเมตตากรุณาของมนุษย์ที่มีมากขึ้น

1.5 การพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

หลักการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ดังที่ ชม ภูมิภาค(2525 3-9) กล่าวไว้ในหลักการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ไว้ดังนี้

1. ให้ความคิดรวบยอดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ความคิดรวบยอดของความเมตตากรุณา เป็นความคิดรวบยอดที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมาก เพื่อที่จะให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง จะต้องหาตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมหลาย ๆ อย่างที่ให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดตรงกัน อาจจะใช้นิทานชาดก หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาแล้ว อาจเล่าเอง หรือใช้เทปบันทึกเสียง หรือหาภาพยนตร์เกี่ยวกับความเมตตากรุณามาฉายให้นักเรียนดู เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสรุปว่า ความเมตตาคืออะไรและความกรุณาให้ได้ จะต้องมีการทดสอบด้วยการเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้นักเรียนสามารถบอกให้ถูกต้องว่า อันใดเป็นตัวอย่างของความเมตตา อันใดเป็นตัวอย่างของความกรุณาหรือไม่ใช่ความเมตตากรุณา

2. สร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา เมื่อนักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเมตตากรุณาแล้ว ก็ต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา เพราะทัศนคติจะเป็นแรงหนุนและกำหนดทิศทางของพฤติกรรม สักแต่ารู้เท่านั้นไม่เป็นเครื่องกำหนดที่แน่นอนว่าคนจะประพฤติปฏิบัติ บุคคลต้องเห็นประโยชน์ เห็นความจำเป็นและมีความรู้สึกที่ดีหรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น บุคคลจึงจะเกิดการกระทำการปลูกฝังทัศนคตินั้น จะทำได้ด้วยการให้เขาอภิปราย ได้แสดงได้รับบทบาทมาก ๆ ดังนั้น การสอนต้องเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมาก ๆ อาจด้วยรูปภาพ ด้วยภาพยนตร์ เสนอกรณีตัวอย่าง แล้วให้นักเรียนอภิปรายอย่างกว้างขวาง ให้เห็นประโยชน์ของความเมตตากรุณาในชีวิตประจำวัน การรับบทบาทสมมติก็จะเป็นวิธีการสอนที่ดีอย่างหนึ่งในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา จะใช้วิธีการสอนแบบใด มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของผู้เรียน การอภิปราย การรับบทบาทสมมติอาจจะเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมปลาย ส่วนการเล่านิทาน การเสนอตัวอย่างด้วยภาพยนตร์ หรือการบันทึกเสียงอาจจะเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมมากกว่านักเรียนชั้นมัธยม

3. ปฏิบัติให้เกิดทักษะเป็นการให้นักเรียนได้มีโอกาสรับบทบาทสมมติในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นความเมตตากรุณาในชั่วโมงสอน โดยครูสร้างสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหาขึ้นมา แล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทเพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ

นอกจากการสอนในชั้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนในชั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมเรื่องเมตตากรุณานั้นมีอยู่มากมาย (ชม ภูมิภาค. 2525 : 12) เช่น

1. ให้นักเรียนโตช่วยเหลือแก่นักเรียนเด็ก ๆ ในการข้ามถนน หรืองานอื่น ๆ ในโรงเรียน ช่วยสอนหนังสือให้แก่ชั้นเด็ก ๆ ช่วยดูแลนักเรียนเด็กกว่าที่เล่นในสนาม
2. ช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือคนแก่ คนตาบอด หรือคนพิการในการข้ามถนน
3. ช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่เจ็บป่วย
4. ให้การช่วยเหลือคนต่างถิ่นที่ต้องการไปในที่ซึ่งเขาต้องการด้วยการช่วยแนะนำบอกทางและอื่น ๆ เพื่อให้เขาไปที่เขาต้องการได้
5. ช่วยบอกอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำที่เขาอาจไม่ทราบ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในอันตรายที่จะเกิดขึ้น
6. ช่วยกันบริจาคแก่เด็กขาดแคลนหรือเมื่อนักเรียนในโรงเรียนเดียวกันประสบภัยและอื่น ๆ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อน
7. จัดกิจกรรมช่วยกันพัฒนา หรือทำความสะอาดในบริเวณโรงเรียน บริเวณวัด สถานที่ราชการอื่น หรือชุมชน เป็นการแสดงความเมตตา โดยมุ่งให้คนอื่นเป็นสุข

หลักการในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตาคุณา ดังที่ ชม ภูมิภาค กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การจะให้เด็กมีความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตาคุณาและมีทัศนคติที่ดีต่อความเมตตาคุณานั้น ควรมีตัวแบบที่เป็นรูปธรรมเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะความเมตตาคุณาอันเป็นลักษณะของนามธรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เข้าใจจากตัวแบบที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเด็กสามารถจะพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตาคุณาได้โดยอาศัยตัวแบบที่แสดงออกมาเป็นรูปธรรม ตัวแบบที่เป็นรูปธรรมก็มีหลายอย่าง เช่น การแสดงบทบาทสมมติ และการฉายภาพยนตร์ชีวิตที่ศรัทธาความเมตตาคุณา ดังนั้นชีวิตที่ศรัทธาจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตาคุณา

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตาคุณา

สมชาย พุ่มพิมล (2525 : 168) ได้ศึกษาการทดลองสอนความเมตตาคุณาแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 อายุ 9 - 14 ปี จำนวน 67 คน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ มีความเมตตาคุณาเพิ่มขึ้น และแตกต่างจากวิธีสอนแบบธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 05

ภิกษุญญ เจนเจริญวงศ์ (2530 : 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตาคุณาของนักเรียน จากการอ่านหนังสือภาพที่การนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทาง บวกและทางลบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 105 คน พบว่า

นักเรียนที่ได้อ่านหนังสือภาพที่มีการนำพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งในทางบวกและทางลบ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการอ่านหนังสือภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วีดิทัศน์เป็นสื่อการสอน

2.1 ความหมายของเทปวีดิทัศน์

เทปโทรทัศน์มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นมากมาย เช่น วีดีโอเทป แถบวีดิทัศน์ เทปบันทึกภาพ ได้มีผู้ให้ความหมายวีดิทัศน์ไว้หลายอย่าง ในส่วนที่เป็นความหมายทางด้านวิชาการสรุปได้ดังนี้

สันทัด ภิบาลสุข (2524 : 184 - 185) ได้ให้ความหมายของวีดิทัศน์ หรือเทปวีดิทัศน์ คือ เทปที่ใช้บันทึกภาพหรือเสียงไว้ในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า และสามารถลบแล้วบันทึกใหม่หรือบันทึกซ้ำได้เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง ขนาดของเทปบันทึกภาพที่นิยมใช้กับโทรทัศน์วงจรปิดในสถานศึกษาต่าง ๆ มีขนาดกว้าง $\frac{1}{2}$ นิ้ว

โอวาท เสนิ์ตันติกุล (2520 : บทคัดย่อ) ได้ให้ความหมายเทปวีดิทัศน์ไว้ว่า หมายถึง แถบเคลือบด้วยสารแม่เหล็กที่สามารถบันทึกได้ทั้งภาพและเสียง โดยการรับสัญญาณจากกล้องโทรทัศน์หรือรายการโทรทัศน์ไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กและสามารถเล่นกับ หรือถ่ายทอดออกได้โดยเครื่อง บันทึกภาพ เครื่องบันทึกภาพจะทำให้ภาพและเสียงปรากฏขึ้นที่เครื่องรับโทรทัศน์

กิดานันท์ มะลิทอง (2531 : 144) ได้ให้ความหมายวีดิทัศน์หรือเทปวีดิทัศน์ว่า เป็นวัสดุที่สามารถใช้บันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า และสามารถลบแล้วบันทึกลงใหม่ได้เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง เทปวีดิทัศน์ทำด้วยสารโพลีเอสเตอร์ มีขนาดความกว้างของแถบเทปหลายขนาดตั้งแต่ $\frac{1}{2}$ นิ้ว $\frac{3}{4}$ นิ้ว 1 นิ้ว หรือ 2 นิ้ว ทั้งนี้แล้วแต่ชนิดและระบบของเครื่องเล่นวีดิทัศน์นั้น ๆ

สรุปได้ว่าเทปวีดิทัศน์ หมายถึง แถบสารสังเคราะห์ที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็ก สามารถบันทึกสัญญาณภาพและเสียงได้ในลักษณะสนามแม่เหล็กโดยบันทึกผ่านเครื่องบันทึกวีดิทัศน์ และสามารถนำกลับมาเล่นผ่านเครื่องบันทึกวีดิทัศน์ หรือกล้องวีดิทัศน์เป็นภาพและเสียงออกมาทางโทรทัศน์

2.2 คุณค่าวีดิทัศน์กับการศึกษา

กอร์ดอนและคนอื่น ๆ (Gordon & others : 60 - 64) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวีดิทัศน์ว่าได้นิยมใช้กันแพร่หลายมาก เพราะสามารถใช้บันทึกรายการแสดง ก่อนนำไปออกรายการจริง ๆ

โดยปรับปรุงแก้ไขการแสดงที่ไม่ดีเสียก่อน คือ ลบและบันทึกใหม่ได้เสมอ การทำเช่นนี้ ทำให้การส่งออกไปดีไม่มีที่ติได้ หรืออาจใช้บันทึกการออกอากาศเพื่อเก็บไว้ออกอากาศใหม่ได้อีก หรือนำไปถ่ายทอดนอกสถานที่เอามาเพื่อนำออกรายการที่สถานี เทปวีดีทัศน์ยังสามารถบันทึกทั้งภาพและเสียงได้พร้อมกัน

ฮูเบเนอร์ (Huebener 1960 : 97 - 98) ได้กล่าวถึงข้อดีในการใช้โทรทัศน์ศึกษาว่า โทรทัศน์ดึงดูดความสนใจนักเรียนได้ดี นักเรียนเรียนด้วยความพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อโทรทัศน์ และได้กล่าวถึงบทเรียนที่ใช้สอนทางโทรทัศน์ว่าไม่ขัดกับบทเรียนที่ได้เรียนตามปกติ

วีดีทัศน์ นับเป็นสิ่งจำเป็นที่ได้รับความนิยมมาก เพราะมีการปรับปรุงและวิวัฒนาการทั้งด้านราคา และรูปแบบให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ทั้งในวงการบินและการศึกษาเป็นอุปกรณ์ที่สะดวกสบายในการนำรายการที่บันทึกไว้มาเสนอได้ตลอดเวลา คุณภาพของภาพที่ไม่แตกต่างจากรายการสดสามารถลบและบันทึกใหม่ได้ตามความต้องการ

ประโยชน์ของวีดีทัศน์ที่นำมาใช้ในการศึกษา คือ

1. สามารถจะนำการสอนของครู ซึ่งอาจเป็นการสอนหรือสาธิตกลับมาฉายซ้ำให้ผู้เรียนดูได้หลายครั้ง
2. สามารถบันทึกการการสอนเพื่อนำกลับมาใช้กับชั้นเรียนหลายชั้นได้ โดยไม่ต้องเตรียม การสอนใหม่ ทำให้ทุ่นแรงผู้สอน
3. การบันทึกภาพการสอนของครูในชั้นเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนแล้วนำมาเปิดทบทวนเพื่อวิเคราะห์และประเมินผล จะได้ปรับปรุงหรือเปรียบเทียบ อันจะนำมาเพื่อการสอนที่ดีขึ้น (เกศินี ไซติกเสถียร. 2503 108, 181)

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 13 - 14) กล่าวว่า โทรทัศน์มีจุดเด่นให้คุณค่าในด้านการศึกษา การเรียนการสอน คือ

1. สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้อย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเรียนได้เป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มเครื่องรับภาพมากขึ้น
2. สามารถนำเอาสื่อการเรียนการสอนชนิดอื่น ๆ มาใช้ได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นแผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ ตลอดจนพวกวัสดุสามมิติอื่น ๆ
3. สามารถนำสิ่งที่มีอยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้ อาจใช้สื่อที่กล่าวในข้อ 2 เข้าช่วย เช่น พุดดิ้งภูเขาน้ำแข็ง ก็สามารถนำภาพยนตร์เกี่ยวกับสิ่งนี้เข้ามาประกอบให้ผู้เรียนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน
4. จัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไป ไม่ว่าด้านระบบการออกอากาศ

ระบบส่งตามสายเคเบิล หรือการบันทึกเทปโทรทัศน์ทำให้ผู้รับในสถานที่ต่าง ๆ รับได้ง่ายขึ้น

5. เป็นสื่อที่เข้าสู่มวลชนได้จำนวนมาก จึงทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลงมากเมื่อเฉลี่ยต่อหัวของผู้รับ

6. เทคนิคทางภาพพิเศษจะช่วยให้การผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

7. การบันทึกภาพที่สามารถนำมาดูย้อนกลับได้ทันที ทำให้เหมาะแก่การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการฝึกอบรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น การฝึกพูด การฝึกสอนหน้าชั้นเรียน

8. การมีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ชมทำให้เหมาะแก่การใช้เป็นเครื่องมือสร้างค่านิยมต่าง ๆ แก่ผู้ชม

9. การใช้ผสมผสานกับสื่อชนิดอื่นได้ ย่อมสร้างคุณค่าการเรียนรู้อย่างสูง อาทิ การเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์กับเครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์หรือเครื่องเล่นแผ่นบันทึกภาพจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอนระหว่างผู้เรียนกับสื่อมีประสิทธิภาพ

นับว่าโทรทัศน์การสอนเป็นสื่อที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะใช้เป็นการเรียนการสอนได้ดี เพราะมีคุณสมบัติที่สามารถนำเอาสื่อและอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ เข้ามาผสมผสาน หรือมาใช้ร่วมกันได้ เทคนิคบางประการในรายการโทรทัศน์การศึกษาจะส่งผลต่อบทเรียนและเจตคติในทางที่ดีแก่นักเรียน ทำให้ประสิทธิภาพของโทรทัศน์การสอนไม่ด้อยไปกว่าการสอนตามปกติของครู จึงใช้โทรทัศน์การสอนช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น การขาดแคลนครู หรือจำนวนนักเรียนในห้องมากเกินไป

ฉะนั้น วีดิทัศน์ จึงเป็นสื่อการสอนทางด้านการศึกษาที่สามารถจะช่วยให้พัฒนาตัวบุคคลได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงตัวบุคคลนั้นได้โดยตรง และวีดิทัศน์ยังเป็นสื่อที่นิยมมากในปัจจุบัน และประหยัด หาได้ง่าย จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะช่วยในการเรียนการสอนทางด้านการศึกษาในปัจจุบัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยสื่อวีดิทัศน์

นอร์ริส (Norris 1982 : 1464) ได้ทดลองใช้กล้องโทรทัศน์และการบันทึกภาพเพื่อช่วยในการเรียนเทคนิค "FUR ELISE" ของบีโทเฟน ให้กับตัวอย่างที่มีอายุ 5 ปีขึ้นไปจนถึงผู้ใหญ่ ใช้เทปโทรทัศน์บันทึกการสอน และใช้บันทึกการเล่นของผู้เรียน เพื่อดูผลการเรียนของตนและแก้ไขปรับปรุง ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทปโทรทัศน์สามารถช่วยในการเรียนการสอนเทคนิคการเล่นดนตรีได้ดี

เบอร์ก (Burke 1983 : 7) ได้ทดลองและสังเกตการเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์พบว่า คุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ดีกว่าการใช้ครูในห้องเรียน เพราะว่ามีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีกว่าครูในห้องเรียน นอกจากนี้โทรทัศน์ยังสามารถแสดงให้นักเรียนมองเห็นได้ทั่วถึงทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบสาธิตทดลองหรือการสอนด้านภาษา

ฮิลเลียด (Hilliard. 1978 : 4 - 6) พบว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก เป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่สังคม เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ช่วยให้การขยายตัวทางวัฒนธรรม และเป็นโรงเรียนที่ไม่มีขีดจำกัด เป็นอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในโรงเรียนทั้งทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมโทรทัศน์ ยังมีส่วนในการประชาสัมพันธ์ก่อให้เกิดการขยายตัวในการซื้อขาย

อนันต์นพ นิรมล (2531 : 32) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษา 5 จากเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ภาคความรู้ของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่ผลการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ กลุ่มที่เรียนนาฏศิลป์จากเทปโทรทัศน์สูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

เมื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีทัศน์จะเห็นว่าวิธีทัศน์การสอนสามารถที่จะช่วยเพิ่มการเรียนรู้ทั้งในด้านทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิธีทัศน์ จึงเป็นสื่อในการสอนอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การ์ตูนเป็นสื่อการสอน

3.1 ความหมายของการ์ตูน

การ์ตูนเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีความนิยมตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ และยังเป็นที่ยุ้จักของคนทุกชนชาติ การ์ตูนเป็นเสมือนสื่อเนกประสงค์ที่สามารถใช้ถ่ายทอดเนื้อหาได้หลากหลาย วัตถุประสงค์ และหลากหลายกลุ่มเป้าหมาย การ์ตูนสามารถใช้เพื่อความสนุกสนานบันเทิงให้เกิดอารมณ์ขัน ใช้สำหรับการศึกษาเพื่อการถ่ายทอดข่าวสาร และการรณรงค์เพื่อสังคม ใช้สำหรับการโฆษณา และยังมีด้านอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้เป็นเพราะการ์ตูนมีรูปแบบที่สามารถดึงดูดความสนใจ และสามารถเข้าใจง่าย อีกทั้งยังดัดแปลงการ์ตูนไปในลักษณะต่าง ๆ ได้ การ์ตูนนั้นเป็นภาษาสากลที่สามารถอ่านเข้าใจง่าย การ์ตูนจึงเป็นสื่อที่เด็กพึงพอใจ ในความหมายของคำว่า "การ์ตูน" ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น

จินตนา ใบกาชุยี ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูน คือ ภาพวาดต่า ๆ ซึ่งมักไม่เหมือนภาพธรรมชาติทั่วไป อาจมีรูปร่างตามลักษณะธรรมชาติ ตามรูปทรงเรขาคณิต หรือรูปทรง

อิสระ อย่างไรก็ตาม แต่มักมีรูปร่างเกินเลย หรือลดรายละเอียดของภาพที่ไม่จำเป็นออกไปเสีย เพื่อจุดมุ่งหมายในการบรรยายหรือการแสดงออกหรือมุ่งหวังให้เกิดความตลก ขบขัน ล้อเลียน เสียดสีการเมืองและสังคม หรืออาจใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือประกอบในการเล่าเรื่องที่บันเทิงคดีและสารคดี (จินตนา ใบกาชฎี. 2534 : 57)

ณรงค์ ประภาสโนบล (2534 : 17) ได้ให้ความหมายว่า การ์ตูน หมายถึง การร่างภาพหรือเขียนภาพลายเส้น โดยทั่วไปมักจะให้ความขบขันตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือวารสารอาจเป็นสัญลักษณ์ ประชดประชันหรือล้อเลียนการกระทำ เรื่องราวหรือบุคคลที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปในขณะนั้น ความหมายของการ์ตูนตามแนวคิดของณรงค์นี้ ยังสอดคล้องกับความคิดของ สมพงษ์ ศิริเจริญ (2506 : 43) ซึ่งอธิบายว่า การ์ตูนเป็นภาพลักษณะที่ใช้เป็นตัวแทนบุคคล แนวความคิดหรือสถานการณ์ และสร้างขึ้นสำหรับชักจูงความคิดของตน

นิพนธ์ สุขปรีดี ได้ให้ความหมายไว้ว่า การ์ตูนเป็นภาพที่เขียนขึ้นง่าย ๆ แสดงลักษณะเด่นของบุคคล สัตว์ หรือสิ่งของเพื่อให้ผู้ดูทราบเรื่องราวได้ดีกว่าการใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว (นิพนธ์ สุขปรีดี 2521 : 43)

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2534 : 23) ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูน หมายถึง ภาพล้อ ภาพตลก (เขียนเป็นภาพหรือเรื่องราวก็ได้)

ประเภทของการ์ตูน เบญจา บุญยสนธิกุล (2528 : 8) จัดการ์ตูนไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. การ์ตูนประกอบนิทาน เช่น นิทานสุภาษิต นิทานอีสป ตำนาน
2. การ์ตูนที่มีคุณค่าทางการศึกษา เช่น เรื่องเกี่ยวกับวรรณคดี ประวัติบุคคลสำคัญ วิทยาการต่าง ๆ

3. การ์ตูนเกี่ยวกับการต่อสู้ผจญภัย
4. การ์ตูนเกี่ยวกับชีวิต ครอบครัวและความรัก
5. การ์ตูนเกี่ยวกับอาชญากรรม

สังเขต นาคไพจิตร (2530 : 46 - 47) ได้แบ่งประเภทของการ์ตูน ตามชนิดของการแสดงออกได้ดังนี้

1. การ์ตูนการเมือง (Political Cartoon Caricature)
2. การ์ตูนประกอบเรื่อง (Illustrated Cartoon)
3. การ์ตูนสั้นเป็นตอน ๆ (Strip)
4. การ์ตูนซ้ำชั้นเรื่องเดียวจบ ซึ่งจะเป็นการ์ตูนเย็บ หรือมีคำพูดประกอบก็ได้ (Gag)
5. การ์ตูนซ้ำชั้นหลายช่องจบในหน้าเดียว

6. การ์ตูนเรื่องยาว (Comics หรือ Serial Cartoon)
7. การ์ตูนเคลื่อนไหว (Animation Cartoon)
8. การ์ตูนล้อเลียนบุคคล (Critical Cartoon)
9. การ์ตูนประกอบการศึกษา (Visual Aid Cartoon)
10. การ์ตูนโทรทัศน์ (Television Cartoon)
11. การ์ตูนโฆษณา (Commercial Cartoon)
12. การ์ตูนแบบ (Pattern)

คินเดอร์ (Kinder 1965 : 152) ได้จำแนกการ์ตูนตามเนื้อหาไว้ดังนี้

1. การ์ตูนธรรมดา (Cartoon) หมายถึง ภาพวาดสัญลักษณ์ หรือภาพล้อเลียนเสียดสีบุคคล สถานที่ หรือเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไป

2. การ์ตูนเรื่อง (Comics) หมายถึง การ์ตูนธรรมดาหลาย ๆ ภาพ ซึ่งจัดลำดับเรื่องราวให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปเป็นเรื่องราวอย่างสมบูรณ์ อมรรัตน์ เกสวะฉนะ (2533 : 12) ได้แบ่งประเภทของการ์ตูนตามลักษณะที่ปรากฏออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การ์ตูนธรรมดา เป็นการ์ตูนที่มีลักษณะภาพวาดหรือแนวราบกับพื้นโต๊ะ โดยมองเห็นเป็นภาพ 2 มิติ คือ มีส่วนกว้างและส่วนยาว

2.2 การ์ตูนภาพยกระดับ เป็นหนังสือการ์ตูนที่มีลักษณะภาพลดหลั่นกันไป ทำให้มองเห็นระยะใกล้ไกล มีระดับเมื่อตั้งขึ้นเป็นภาพ 3 มิติ เหมือนจริงตามธรรมชาติ

สรุปได้ว่า การ์ตูน หมายถึง ภาพวาดที่เป็นสัญลักษณ์แทนตัวบุคคล สัตว์ สิ่งของ หรือเหตุการณ์จำลองมาจากความคิด อาจเป็นภาพที่เกินความจริง ภาพล้อเลียนหรือขบขันเพื่อใช้ในการสื่อความหมาย หรือเสนอแนะความคิดเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ บุคคล โดยที่ผู้อ่านมีอารมณ์คล้อยตามภาพนั้น ๆ ด้วย

3.2 คุณค่าของการ์ตูนที่มีต่อการเรียนการสอน

โซเนส (Sones. 1944 : 238) ได้กล่าวไว้ว่าภาพการ์ตูนเป็นสิ่งเร้าความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ สโคเนลล์ (Schonell. 1961 : 128) วิททิช และ ชูลเลอร์ (Wittich and Schuller 1950 : 340) กล่าวถึงประโยชน์ของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ใช้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ประกอบการอธิบายให้เกิดความเข้าใจ หรือใช้เป็นกิจกรรมของนักเรียน หนังสือการ์ตูนทำให้เด็กนักเรียนสนใจเนื้อหาวิชามากขึ้น ใช้สอนเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งยังช่วยในเรื่องของการฝึกอ่านได้ดีอีกด้วย (คณะนิสิตปริญญาโท เทคโนโลยีทางการ ศึกษา. 2522 : 204 ; ประสงค์ สุรสิทธิ์. 2515 : 11) และโซเนส (สมพงษ์

ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ 2505 : 60 , อ้างอิงจาก Sones 1994 : 238) ยังชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่อ่านหนังสือช้า คนที่ไม่อยากเรียน ตลอดจนนักเรียนที่สังคมจัด ย่อมได้ประโยชน์จากการใช้การตูนเรื่องประกอบการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

การตูนกับการสอนการตูนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในหลายลักษณะเช่นเดียวกับสื่อทัศนวัสดุอื่น ๆ

1. ใช้แสดงกิจกรรม ท่าทางและอารมณ์ของสิ่งที่กล่าวถึง ประกอบการเล่าเรื่องราว หรือนิทาน ทั้งนี้เพราะการตูนแบบเส้นเดียว เขียนได้เร็ว ไม่ทำให้เรื่องราวขาดตอน และไม่ทำให้ผู้คอยดูเบื่อต่อการฟังอย่างเดียว

2. ทำให้การสอนมีชีวิตชีวา ได้รับความสนใจของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงประเด็นของปัญหาได้ทันที

3. การตูนสามารถสรุปประเด็นปัญหา หรือความคิดหลักของบทเรียนให้เข้าใจได้ง่าย และจำได้นาน เช่นเดียวกับการตูนในหนังสือพิมพ์รายวันที่สรุปประเด็นสำคัญของบรรณาธิการได้อย่างกระชับรัด เข้าใจง่าย คนที่ไม่มีเวลาพอ อาจจะดูการตูนแทนการอ่านบทบรรณาธิการได้

4. ใช้ประกอบการสอนภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยมีการตูนแสดงกิจกรรม ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนแปลภาพออกมาเป็นภาษา การฝึกหัด หรือทดสอบการแต่งประโยค การลำดับความคิดและการใช้ภาษาได้

5. ใช้การตูนแสดงสถานการณ์เพื่อเน้นจุดเริ่มต้นของการอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาต่างๆ ได้

ในด้านการใช้การตูนเป็นกิจกรรม เพื่อให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน นั้น โคฟเฟอร์และโคคส์แฮน (Kelfer & Cochran, 1950 : 75) กล่าวว่า การสอนโดยใช้การตูน นอกจากจะเป็นสิ่งเร้าอันมีประสิทธิภาพแล้วยังสร้างความสดชื่น สนุกสนานในการเรียนการสอน ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางของกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางและคุ้มค่าอีกด้วย นอกจากนี้การตูนยังช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน เช่น การตูนที่ไม่มีคำบรรยาย ครูก็จะให้นักเรียนหาคำบรรยายที่เหมาะสมมาบรรยาย ซึ่งจะได้ผลมากในการแต่งเรื่องสั้น ๆ (สมัคร ผลจำรูญ 2522 : 4)

เนื่องจากหนังสือการตูนมีคุณค่าที่สำคัญคือ ความสามารถในการสร้างความสนใจ ซึ่งความสนใจนั้นนับเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเรียนรู้ หนังสือการตูนจึงถูกนำมาเป็นสื่อประกอบ การเรียนการสอนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (นิพนธ์ สุขปรีดี. 2518 : 44) ซึ่งหลักในการเลือกใช้หนังสือการตูนมาเป็นสื่อ นั้น วิททิช และชูลเลอร์ (วิททิช และชูลเลอร์ (Wittich & Schuller, 1968 : 169) กล่าวว่า ถ้าครูได้คัดเลือกและนำไปใช้ร่วมกับวิธีการสอน

อย่างถูกต้องและเหมาะสม หนังสือการ์ตูนจะเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนที่ทรงประสิทธิภาพ คุณค่าของการ์ตูนในสภาพความเป็นจริงแล้ว จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และช่วยสร้างความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะนำเอาเรื่องราวที่ยากและเป็นนามธรรม (Abstract) มาก ๆ มาเขียนเป็นการ์ตูน ก็จะสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete) ได้ (ประสงค์ สุรสิทธิ์. 2515 3) ความสะอาดตาของหนังสือการ์ตูนจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นไม่เบื่อง่าย

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า การ์ตูนจะเป็นสื่อการเรียนการสอนอีกชนิดหนึ่งที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการที่จะนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน และที่สำคัญยังเป็นตัวแบบที่ดีที่จะสามารถพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาด้วย

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยสื่อการ์ตูน

เอกชัย ปุยะติ (2534 : 68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน กลุ่มทดลองใช้หนังสือการ์ตูนที่มีผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบการเรียน ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีระดับสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

วิชัย พรหมภรณ์ (2535 62) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ป่าไม้ โดยสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนด้วยวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนชุมชนบ้านนาโพธิ์ อำเภอขุนทริก จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน กลุ่มควบคุม 25 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอน มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิเชียร วงษ์ขมภู (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนจริยศึกษาโดยใช้หนังสือการ์ตูนที่มีตัวเดินเรื่องที่นักเรียนรู้จักและไม่รู้จักเป็นแม่แบบ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนที่มีตัวเดินเรื่องเป็นแบบที่นักเรียนรู้จักและไม่รู้จัก ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิพนธ์ ศิริสานต์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนจริยธรรมแบบเบญจขันธ์ประกอบการสอนกับการสอนปกติทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน จัดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่

เรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนแบบเบญจฉัตร มีทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียน จากการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัปสร มณีรุ่ง (2536 : 40) ได้ศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเทศบาลจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้หนังสือการ์ตูนเป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ได้แบ่งเด็กนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ทั้งสองกลุ่มจะสอนด้วยวิธีปกติ แต่กลุ่มทดลองได้กำหนดได้อ่านหนังสือการ์ตูนที่เกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ประกอบ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่อ่านหนังสือการ์ตูนประกอบกับกลุ่มที่ไม่ได้อ่านหนังสือการ์ตูน มีความสามารถทางทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บัวทอง จุมพระบุตร (2536 : 62) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง การเมืองการปกครอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยหนังสือการ์ตูนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนดอนมดแดง (บ้านดงบัง) กิ่งอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 46 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสือการ์ตูนก่อนเรียน และหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน

วารินทร์ อินธิสอน (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีสอนด้วยหนังสือการ์ตูน และวิธีสอนปกติ ทำการแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มทดลองเรียนด้วยหนังสือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหนังสือการ์ตูนมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางจริยธรรมหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยธรรมหลังเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ศุภางค์ พิมพ์ชัย (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเสียสละและความเมตตา กรุณา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนสี และวิธีสอนปกติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหนังสือการ์ตูนสีมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัลจิชิ (Aljishi 1988 : 256) ได้ศึกษาผลกระทบจากการ์ตูนทางโทรทัศน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน ในเมืองคิฟตาร์ยา ซิมซิม ประเทศบาห์เรน จำนวน 60 คน รายการการ์ตูนโทรทัศน์มี 2 ประเภท คือ การ์ตูนที่แสดงพฤติกรรมตามที่คนในสังคมเห็นด้วยกับการ์ตูนที่แสดงพฤติกรรมที่คนในสังคมไม่เห็นด้วย จากการที่สังเกตพฤติกรรมของเด็กหลังจากดูการ์ตูนโทรทัศน์ 2 รายการ พบว่ากลุ่มที่ 2 ซึ่งดูการ์ตูนที่แสดงพฤติกรรมที่คนในสังคมไม่เห็นด้วย

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่รุนแรงระหว่างเพศพบว่าเพศชายมีพฤติกรรมที่รุนแรงแตกต่างจากเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แบงส์ (Bangs 1988 : 10 - 14) กล่าวถึงการบูรณาการการเรียนการสอนว่า นักเรียนภาษา ต่างประเทศสามารถใช้การบูรณาการทักษะการฟัง การพูดและเรียนรู้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับประโยคไวยากรณ์และความหมายของภาษาได้ การใช้การบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย เติมลงในช่องว่าง อธิบายภาพเป็นเรื่องราว แสดงความคิดเห็น และเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับภาพและสรุปความเข้าใจ

โฟลีย์ (Foley. 1998 : 185) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจของเด็ก ๆ ด้วยการบูรณาการทางโทรทัศน์ เสียงเพลง และการควบคุมตนเองจากชุมชน 5 แห่ง ในกรุง นิวอิงแลนด์ ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองเด็กในชุมชน ผลการสำรวจพบว่า เด็กส่วนมากชอบการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการบูรณาการทางโทรทัศน์เข้าวันเสาร์มาก เพราะว่ามีรายการการ์ตูนตลอดเช้า นอกจากนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็เห็นด้วย ให้มีการควบคุมการบูรณาการทางโทรทัศน์ที่แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับเด็ก ๆ หากว่าชุมชนได้จัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้กับพวกเด็ก ๆ เขาก็จะมีแนวโน้มสนใจการดูลดน้อยลง

สไตน์บริงค์ และบลิส (Steinbrink & Bliss. 1988 : 217 - 220) กล่าวว่า ในปัจจุบันมีกลวิธีในการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษา ให้เข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบันโดยใช้การสอนโดยการวิเคราะห์การบูรณาการเรื่อง เพราะการบูรณาการสามารถให้ลักษณะเฉพาะ หรือโมโนทัศน์ และความสัมพันธ์ของสิ่งที่จะแสดงอาจจะใช้การบูรณาการแสดงความหมาย แสดงความสำเร็จ หรืออธิบายยุทธวิธีในการสอน การจัดการเรียนการสอน ส่วนวิธีในการเรียนนั้น โดยการศึกษาจากหนังสือพิมพ์ และทำแบบฝึกหัด พร้อมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์

ดอยล์ (Doyle. 1987 : 104) ได้ศึกษาคุณลักษณะของการบูรณาการที่มีต่อนักเรียนชาย นักเรียนหญิง ซึ่งทดสอบด้วยการบูรณาการแนวใหม่ที่มีรูปแบบสำหรับชาย 5 แบบ สำหรับหญิง 5 แบบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนมากชอบการบูรณาการสำหรับเพศหญิงที่มีพฤติกรรมรุนแรง และแบบปานกลาง ซึ่งให้ความสนุกสนานมากกว่าการบูรณาการสำหรับเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 จากการวิเคราะห์ 3 ทาง ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ ด้านความสนุกสนานจากการบูรณาการเจตคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศ และความรุนแรงของพฤติกรรมการบูรณาการ ไม่มีอิทธิพลเหนือความชอบของนักเรียน ซึ่งเป็นที่สรุปได้ว่า ความแปรปรวนดังกล่าวเป็นเพียงภาวะของอารมณ์ที่เด่นของนักเรียนชาย และหญิงในวัยนี้ยากต่อการวัดความเปลี่ยนแปลงได้

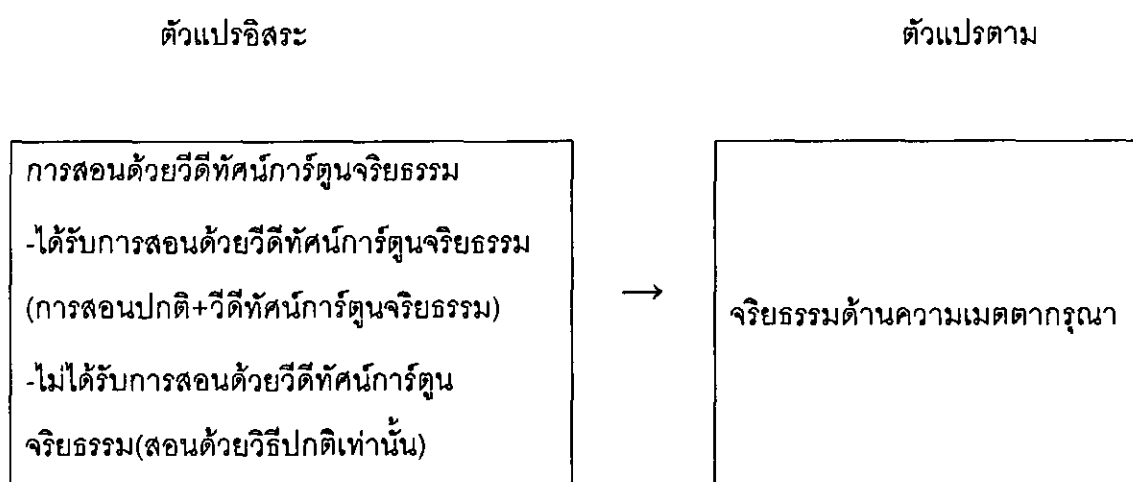
จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า ผลการ วิจัยส่วนมากแสดงให้เห็นว่า การบูรณาการเป็นสื่อที่เข้าถึงตัวเด็กได้เป็นอย่างดี สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดีมาก และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จากการงานวิจัยที่กล่าว

มาข้างต้น และที่สำคัญระดับจริยธรรมก็พัฒนาขึ้นด้วย การเรียนรู้จริยธรรมอาจเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของเด็กได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น จากเอกสารงานวิจัยทั้งหมดที่รวบรวมมาแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ต้องอาศัยตัวแบบที่เป็นรูปธรรมซึ่งวิถีทัศน์ก็เป็นตัวแบบที่เป็นรูปธรรมอย่างหนึ่ง ที่สามารถหาได้ง่ายและสื่อไปถึงบุคคลที่ได้รับการสอนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงเสนอปัญหาในการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา โดยใช้วิถีทัศน์การเรียนรู้จริยธรรมในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีทัศน์การเรียนรู้จริยธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ผู้วิจัยได้มีแนวคิดที่จะศึกษาเรื่องผลของการสอนด้วยวิถีทัศน์การเรียนรู้จริยธรรมที่มีต่อจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิด

เนื้อหาของวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรมจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาดก ซึ่งเป็นเรื่องอดีตชาติของพระพุทธเจ้า เพราะเนื้อหาในชาดกแสดงถึงจริยธรรมของอดีตชาติของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

5 สมมติฐานในการวิจัย

ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรม มีจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล จังหวัด กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล จังหวัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 ทั้งหมดจำนวน 61 คน แบ่งเป็น 2 ห้อง คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 จำนวน 30 คน และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 2 จำนวน 31 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ วิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมและแผนการสอน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองภาคสนาม ซึ่งจะเปรียบเทียบผลของการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม และการสอนปกติ ที่มีต่อจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา โดยมีรายละเอียดของวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมและแผนการสอนดังนี้

1. วิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม

1.1 ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา

1.2 สร้างเกณฑ์ในการคัดเลือกวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม

เกณฑ์ในการคัดเลือกวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม ต้องสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและความหมายของจริยธรรมที่ตัวละครได้แสดงออกมาทางด้านพฤติกรรมนั้น อันแสดงถึงลักษณะพฤติกรรมในด้านความเมตตา กรุณา ดั่งนิยามศัพท์เฉพาะได้แสดงไว้ ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือกวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม เนื้อหาของการดูแสดงออกในลักษณะพฤติกรรมของตัวละครมีดังนี้

- 1) การช่วยเหลือสัตว์บุคคล
- 2) การให้อภัยเมื่อสัตว์บุคคลทำความผิด
- 3) ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว แนะนำในทางที่ดี
- 4) การปลอบใจเมื่อบุคคลอื่นเป็นทุกข์
- 5) การไม่เบียดเบียนสัตว์และบุคคล
- 6) การพูดสรรเสริญบุคคลอื่นในทางที่ดี

วิถีทัศน์การตุนจรรย์ธรรมที่ได้รับการคัดเลือกในงานวิจัยนี้ เป็นวิถีทัศน์การตุนจรรย์ธรรม มีลักษณะเป็นการตุนภาพนิ่ง ความยาวทั้งหมดประมาณ 50 นาที ที่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับชาดก คือ อติตชาติของพระพุทธเจ้าจำนวน 10 เรื่อง เรียกว่าทศชาติชาดก โดยได้ดึงเนื้อหาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาของแต่ละเรื่องมาประกอบใช้การสอน โดยมีเนื้อหาย่อ ดังนี้

1. เตมียชาดก

เตมียราชกุมาร เกรงการที่จะได้ครองราชสมบัติ เพราะทรงสลดพระหฤทัยที่เห็นราชบุรุษลงโทษโจรตามพระราชดำรัสของพระราชบิดา เช่น เชี่ยนพันครั้งบ้าง เอาหนอกแทงบ้าง เอาหลาวเสียบบ้าง จึงใช้วิธีแสร้งทำเป็นง่อยเปลี้ย หูหนวก เป็นใบ้ไม่พูดจากับใคร แม้จะถูกทดลองต่าง ๆ ก็อดกลั้นไว้ ไม่ยอมแสดงอาการพิรุณให้ปรากฏ ทั้งนี้เพื่อจะเลี่ยงการครองราชสมบัติ

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา คือ เตมียราชกุมารไม่ต้องการครองราชย์สมบัติ เพราะไม่ต้องการลงโทษบุคคลอื่น

2. มหาชนกชาดก

พระมหาชนกราชกุมารเดินทางไปทางทะเล เรือแตก คนทั้งหลายจมน้ำตายบ้าง เป็นเหยื่อของสัตว์น้ำบ้าง แต่ไม่ทรงละความอุตสาหะ ทรงว่ายน้ำโดยกำหนดทิศทางแห่งกรุงมิลินา ในที่สุดก็ได้รอดชีวิตกลับไปถึงกรุงมิลินาได้ครองราชสมบัติ

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา คือ พระมหาชนกราชกุมารทรงว่ายน้ำข้ามมหาสมุทรเพื่อประกอบความเพียรในประโยชน์ของสัตว์ทั้งหลาย

3. สุวรรณสามชาดก

สุวรรณสามเลี้ยงมารดาบิดาของตนซึ่งเสียจักษุในป่า และเนื่องจากเป็นผู้มีเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่น หมูเนื้อก็เดินตามแวดล้อมไปในที่ต่าง ๆ วันหนึ่งถูกพระเจ้ากรุงพาราณสี ชื่อปิลักษณ์ ยิงเอาด้วยธนู ภายหลังเมื่อทราบว่าเป็นมาณพผู้เลี้ยงมารดาบิดา ก็สลดพระทัย จึงไปจุณมารดาบิดาของสุวรรณสามมา มารดาบิดาของสุวรรณสามก็ตั้งสัจจกิริยา อ่างคุณความดีของสุวรรณสามขอให้พิษของศรหมดไป สุวรรณสามก็ฟื้นคืนสติ

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตาคุณาคือ สุวรรณสาม มีความเมตตาคุณาต่อสัตว์ที่อยู่ในป่า ไม่ทำร้ายสัตว์ และเลี้ยงดูพ่อแม่

4 เนมิราชชาดก

เนมิราชกุมารได้ครองราชสืบสันตติวงศ์ต่อจากพระราชบิดา ทรงบำเพ็ญคุณงามความดีเป็นที่รักของมหาชน และในที่สุด เมื่อทรงพระชนกาทรงมอบราชสมบัติแก่พระราชโอรส เสด็จออกผนวชเช่นเดียวกับที่พระราชบิดาของพระองค์เคยทรงบำเพ็ญมา

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตาคุณาคือ พระราชาเนมิราช ปกครองบ้านเมืองโดยธรรมให้ทานเพื่อประชาชนจะได้มีความสุขไม่เดือดร้อน

5 มโหสถชาดก

มโหสถบัณฑิต สามารถแนะนำในปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องรอบคอบ เอาชนะที่ปรึกษาอื่น ๆ ที่ริษยาใส่ความ ด้วยความดีไม่พยายาทอาฆาต ครั้งหลังใช้อุบายป้องกันพระราชาราชศัตรู และจับราชศัตรูซึ่งเป็นกษัตริย์พระนครอื่นได้

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตาคุณาคือ มโหสถ เอาชนะคนอื่นด้วยความดี ไม่พยายาท มีความหวังดีต่อพระราช และข้าศึกศัตรู

6. ภูริทัตตชาดก

ภูริทัตตนาคราชไปจำศีลอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยมุนา ยอมอดทนให้หมองจับไปทรมารต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่สามารถจะทำลายหมองได้ด้วยฤทธิ์ มีใจมั่นต่อศีลของตน ในที่สุดก็ได้อิสรภาพ

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตาคุณาคือ ภูริทัตตนาคราช ไม่ยอมทำร้ายนายพราหมณ์จับตัวเองมา แม้จะถูกทำร้ายมากมาย

7 จันทกุมารชาดก

จันทกุมารเป็นโอรสของพระเจ้าเอกราชเคยช่วยประชาชนให้พ้นจากคดี ซึ่งกัณฑาลพราหมณ์ ราชปุโรหิตอาจารย์รับสินบนตัดสินไม่เป็นธรรม ประชาชนก็พากันเลื่อมใสเปล่งสาธุการ ทำให้กัณฑาลพราหมณ์ผูกอาฆาตในพระราชกุมาร เมื่อพระเจ้าเอกราชทรงราชสุบิน เห็นดาวดิ่งเทวโลก เมื่อตื่นจากบรรทมทรงใคร่จะทราบทางไปสู่เทวโลก ตรัสถามกัณฑาลพราหมณ์ จึงเป็นโอกาสให้พราหมณ์แก้แค้นด้วยการกราบทูลแนะนำให้ตัดพระเศียรพระโอรส ธิดา เป็นต้นบุษายัญ ภายหลังความจริงปรากฏ มหาชนจึงรุมฆ่าพราหมณ์ปุโรหิตนั้นและเนรเทศพระเจ้าเอกราช แล้วกราบทูลเชิญจันทกุมารขึ้นครองราชย์

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตากรุณา คือ จันทกุมาร ปกป้องพระราชบิดา แม้พระราชบิดาจะสั่งประหาร เมื่อความจริงปรากฏก็ไม่ลงโทษพระราชบิดาและไม่โกรธ รวมทั้งคนที่ป็นศัตรู

8 นารทชาดก

พรหมนารทช่วยปลี้องพระเจ้าอังกติราชให้กลับจากความเห็นผิด มามีความเห็นชอบตามเดิม (ความเห็นผิดนั้น เป็นไปในทางว่าสุขทุกข์เกิดเองไม่มีเหตุ คนเราเวียนว่ายตายเกิด หนักเข้าก็บริสุทธิ์ได้เอง ซึ่งเรียกว่าสังสารสัทธา)

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตากรุณา คือ พรหมนารท มีความหวังดีอยากให้พระเจ้าอังกติราชเข้าใจถูกต้องได้ไม่ต้องประสบกับบาปใหญ่

9. วิชฺฐวชาดก

วิชฺฐวบัณฑิต ซึ่งเป็นผู้ถวายคำแนะนำประจำราชสำนัก พระราชา รักใคร่เคารพ ครั้นหนึ่ง ปุณณกยักษ์มาทำพระเจ้านัดขัณฑ์โยธาเล่นสกา ถ้าตนแพ้จักถวายมณีรัตนอันวิเศษ ถ้าพระราชาแพ้ ก็จะมีพระราชทานทุกสิ่งที่ต้องการ เว้นแต่พระกายของพระองค์ ราชสมบัติ และพระมเหสี ในที่สุดพระราชาแพ้ ปุณณกยักษ์จึงทูลขอตัววิชฺฐวบัณฑิต พระราชาจะไม่พระราชทานต่าง ๆ วิชฺฐวบัณฑิตก็ตัดสินใจให้รักษาสัตย์ คือตนเองยอมไปกับ วิชฺฐวบัณฑิตทักแสดงสาธุธรรม (ธรรมของคนดี) ให้ยักษ์เลื่อมใสและได้แสดงธรรมแก่พญานาค ในที่สุดก็ได้กลับสู่กรุงอินทปัตถ์

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตากรุณา คือ วิชฺฐวบัณฑิต แนะนำสั่งสอนสิ่งที่ดีและถูกต้องแก่พระราชา ประชาชน รวมทั้งศัตรูเพื่อบุคคลนั้นจะได้พบความสุข

10. เวสสันดรชาดก

พระเวสสันดรผู้ใจดีบริจาคทุกอย่างที่มีคนขอ ครั้นหนึ่งประทานช้างเผือกคู่บ้านคู่เมืองแก่พราหมณ์ชาวกาลิงคะ ซึ่งมาขอช้างไปเพื่อให้หายฝนแล้ง แต่ประชาชนโกรธขอให้เนรเทศ พระราชบิดาจึงจำพระทัยเนรเทศ ซึ่งพระนางมัทรีพร้อมด้วยโอรส ธิดาได้ตามเสด็จไปด้วย เมื่อซุกเข้าไปขอสองกุมาร ก็ประทานอีก ภายหลังพระเจ้าสญชัยพระราชบิดาทรงไถ่สองกุมาร แล้วเสด็จไปรับกลับกรุง

เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเมตตากรุณา คือ พระเวสสันดรบริจาคทานทุกอย่างเพื่อประโยชน์แก่คนอื่นให้เขามีความสุขและบริจาคบุตรภรรยาเพื่อในอนาคตจะได้เป็นพระพุทธเจ้าจะได้ช่วยสัตว์โลกให้พ้นจากทุกข์จริงๆ

วิธีทัศนการณ์การุณจริยธรรม เรื่องทศชาติชาดก ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมา เป็นวิธีทัศนการณ์การุณจริยธรรม มีลักษณะเป็นการดูภาพนิ่ง ความยาวทั้งหมดประมาณ 50 นาที โดยได้ดึงเนื้อหาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาของแต่ละเรื่องมาประกอบใช้ในการสอน

2 แผนการสอนของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรม

ครั้งที่ เรื่อง	ระยะเวลาในการสอน	
	0-15 นาที	16-25 นาที
1 เดมิยชาดก	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรม เรื่องเดมิยชาดก	-อภิปรายวิถีทัศนการณ์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความเมตตาภรรณาที่เดมิยราชกุมารไม่ต้องการลงโทษผู้อื่น -อภิปรายความเมตตาภรรณาในชีวิตประจำวัน ในการที่ไม่ควรลงโทษผู้อื่น
2 พระมหาชนก	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรมเรื่องพระมหาชนก	-อภิปรายวิถีทัศนการณ์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความเมตตาภรรณาที่พระมหาชนกทรงกระทำ ความเพียรเพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย -อภิปรายความเมตตาภรรณาในชีวิตประจำวัน ในการทำความเพียรเพื่อประโยชน์ของคนรอบข้าง
3 สุวรรณสาม	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรม เรื่องสุวรรณสาม	-อภิปรายวิถีทัศนการณ์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความเมตตาภรรณาที่สุวรรณสามไม่ทำร้ายสัตว์ทั้งหลายและเลี้ยงดูพ่อแม่ -อภิปรายความเมตตาภรรณาในชีวิตประจำวัน ในการช่วยเหลือ เลี้ยงดูพ่อแม่และไม่รังแกสัตว์
4 พระเนมิราช	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวิถีทัศนการณ์การตุนจริยธรรม เรื่องพระเนมิราช	-อภิปรายวิถีทัศนการณ์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความเมตตาภรรณาที่พระเจ้าเนมิราชให้ทานกับประชาชนและสั่งสอนให้ทุกคนตั้งอยู่ในความดี -อภิปรายความเมตตาภรรณาในชีวิตประจำวัน ในการรู้จักแบ่งปัน และแนะนำเพื่อนในทางที่ดี

ครั้งที่ เรื่อง	ระยะเวลาในการสอน	
	0-15 นาที	16-25 นาที
5 มโหสถชาดก	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม เรื่องมโหสถชาดก	-อภิปรายวิถีทัศน์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความ เมตตากุณนาที่มโหสถมีความหวังดีต่อ พระราชาและข้าศึกศัตรู -อภิปรายความเมตตากุณนาใน ชีวิตประจำวัน ในการที่ควรจะมีหวังดี กับคนรอบข้าง
6 ภุริทัตชาดก	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม เรื่องภุริทัตชาดก	-อภิปรายวิถีทัศน์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความ เมตตากุณนาที่ภุริทัตนาคราชไม่ทำร้าย นายพรานแม้ตัวเองจะถูกทำร้ายร่างกาย -อภิปรายความเมตตากุณนาใน ชีวิตประจำวัน ในการที่ควรจะมีหวังดี ให้กับบุคคลอื่น แม้บุคคลนั้นทำความผิด
7 จันทกุมาร	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม เรื่องจันทกุมาร	-อภิปรายวิถีทัศน์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความ เมตตากุณนาที่จันทกุมารไม่จิตใจโกรธเคือง พระราชาและปุนีหิต -อภิปรายความเมตตากุณนาในชีวิต ประจำวันในการที่ควรเห็นใจและสงสารคน ที่ทำผิดและให้อภัยแม้คนรอบข้าง
8 นารทชาดก	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม เรื่องนารทชาดก	-อภิปรายวิถีทัศน์ที่ได้ดูแล้วในเรื่องความ เมตตากุณนา พรหมนารทะ มีความหวังดี อยากให้พระเจ้าอังคติราช เข้าใจถูกต้องจะได้ ไม่ประสบบาปใหญ่ -อภิปรายความเมตตากุณนาใน ชีวิตประจำวัน ในการที่จะแนะนำบุคคลอื่น ให้ทำในสิ่งที่ดี ไม่ทำความชั่ว

ครั้งที่ เรื่อง	ระยะเวลาในการสอน	
	0-15 นาที	16-25 นาที
9 วิรุฬชาดก	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวิดีโอทัศน์การ์ตูนจริยธรรม เรื่องวิรุฬชาดก	-อภิปรายวิธีที่ตนที่ได้ดูแล้วที่ได้ดูแล้วในเรื่องความเมตตาภรรณาที่ วิรุฬบัณฑิต ช่วยสอนทุกคนให้ตั้งอยู่ในความดี -อภิปรายความเมตตาภรรณาในชีวิตประจำวัน ในการที่สอนเพื่อนในทางที่ดี ไม่ให้ทำความไม่ดี
10 พระเวสสันดร	-นำเข้าสู่บทเรียนโดยการแนะนำเรื่องสั้นๆ -ดูวิดีโอทัศน์การ์ตูนจริยธรรม เรื่องพระเวสสันดร	-อภิปรายวิธีที่ตนที่ได้ดูแล้วในเรื่องความเมตตาภรรณา ที่พระเวสสันดรเสียสละทุกอย่างเพื่อประโยชน์สุขของทุกคน -อภิปรายความเมตตาภรรณาในชีวิตประจำวัน การที่ควรจะเสียสละแบ่งปันสิ่งต่างให้กับบุคคลอื่น

3. แผนการสอนของกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศน์การ์ตูนจริยธรรม

นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศน์การ์ตูนจริยธรรม จะสอนโดยครูผู้สอนจำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 25 นาที ซึ่งภายใน 25 นาที โดยที่แผนการสอนเหมือนกัน กับกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศน์การ์ตูนจริยธรรม แต่แตกต่างที่ครูผู้สอนจะเล่าเนื้อหาของเรื่องที่เหมือนกับวิธีทัศน์การ์ตูนจริยธรรมแทนการสอนด้วยวิธีทัศน์การ์ตูนจริยธรรม ครั้งละ 1 เรื่อง แล้วมีการอภิปรายเนื้อหาหลังจากเล่าเรื่องจบ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา
2. ให้ความหมายและนิยามปฏิบัติการของความเมตตากรุณา
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความเมตตากรุณาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและ

นำแบบสอบถามความเมตตากรุณาไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยให้ผู้ทรงคุณ 3 ท่าน ทางธัมมะ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ประเชิญ แสงสุข อาจารย์ธีรพันธ์ ครอบยุทธ์ และอาจารย์กุลวิไล สุทธิลักษณะวนิช ตรวจสอบนิยามของความเมตตากรุณา เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งให้ อ. สุวลักษณ์ อาจารย์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล ตรวจสอบความเหมาะสมเนื้อหาของสถานการณ์ที่แสดงถึงความเมตตากรุณาให้เหมาะสมกับชีวิตจริงของเด็กชั้น ป 3

4. นำแบบสอบถามความเมตตากรุณาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 42 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดดาวคะนอง กรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้น นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และคัดเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ มีนัยสำคัญ และข้อที่ครอบคลุมนิยาม ได้จำนวน 25 ข้อ จำนวน 25 ข้อ แล้วหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.8375

ตัวอย่างแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์แต่ละข้อแล้วคิดว่านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้นนักเรียนจะตัดสินใจทำอะไร โดยเลือกคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิดและไม่กระทบกระเทือนผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

วิธีตอบ

ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย × ทับตัวอักษร ก. ข. หรือ ค. ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

วัดพฤติกรรมการให้อภัยเมื่อสัตว์และบุคคลทำผิด

0) พจนนาเป็นคนตัวเล็ก เตะถูกฟุตบอลไปถูกหน้าสมปองที่ตัวใหญ่มาก ถ้านักเรียนเป็นสมปองจะทำอย่างไร

- ก. บอกว่าทำไมถึงเตะแบบนี้ เล่นฟุตบอลไม่เป็นหรือ
- ข. บอกว่าต่อไปต้องเตะฟุตบอลให้ระวังกว่านี้น้อย
- ค. บอกว่าไม่เป็นไรแล้วหยิบฟุตบอลส่งคืนให้

วัดพฤติกรรมการพูดสรรเสริญบุคคลอื่นในทางที่ดี

0) ชูใจเป็นคนขี้ลืม สายหยุดรู้จักชูใจเป็นอย่างดี เมื่อชูใจไม่อยู่สายหยุดได้พูดกับคนอื่นถึงเรื่องนี้ ถ้านักเรียนเป็นสายหยุดนักเรียนจะพูดบอกเพื่อนว่าอย่างไร

- ก. บอกว่าชูใจถึงแม้เขาจะขี้ลืม แต่ก็มีน้ำใจกับเพื่อน ๆ
- ข. บอกเพื่อน ๆ ว่าชูใจขี้ลืมเป็นประจำ แย่มาก
- ค. บอกว่าชูใจขี้ลืมเพราะไม่คิดก่อนทำ

วัดพฤติกรรมการปลอบใจเมื่อบุคคลอื่นเป็นทุกข์

0) น้องถูกคุณแม่ตี ต่อน้าพี่ หลังเหตุการณ์นั้น ถ้านักเรียนเป็นพี่จะทำอย่างไร

- ก. เข้าไปกอดน้องแล้วบอกว่าไม่เป็นไร อย่าร้องไห้เลย
- ข. บอกว่าชอบทำให้คุณแม่โกรธก็ต้องโดนตีอย่างนี้
- ค. ทำเฉยๆ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับตัวเอง

วัดพฤติกรรมการไม่เบียดเบียนสัตว์และบุคคลอื่น

0) สุนัขตัวหนึ่งเข้ามากัดสมคิดที่ขา จนเลือดออก บิดาสมคิดกำลังจะตีสุนัข ถ้านักเรียนเป็นสมคิด จะทำอย่างไร

- ก. บอกคุณพ่ออย่าตีมันแรง ตีที่ขาก็พอ
- ข. ไล่สุนัขด้วยตนเอง คุณพ่อจะได้ไม่ต้องตี
- ค. ห้ามคุณพ่อของตนเองขณะนั้นไม่ให้ตี ให้ปล่อยมันไป

วัตถุประสงค์การช่วยเหลือสัตว์และบุคคล

0) สุนัขกำลังจะรีบข้ามถนน ขณะนั้นคนตาบอดอยู่ใกล้ ๆ สุนัข เพื่อต้องการข้ามถนนเหมือนกัน ถ้านักเรียนเป็นสุนัขจะทำอย่างไร

- ก. รีบข้ามถนนไปคนเดียว
- ข. ช่วยพาคนตาบอดข้ามถนนด้วย
- ค. บอกคนข้างๆให้ช่วยพาคนตาบอดข้ามถนน แล้วตนเองรีบเดินข้ามไปก่อน

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองภาคสนาม (Field Experiment) โดยใช้แบบแผนการทดลองประเภท Nonrandomized ControlGroup pretest-posttest Design ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองแบบ Nonrandomized ControlGroup pretest-posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T_1	X_1	T_2
C	T_1	X_2	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

X_1	แทน	การสอนด้วยวิธีทัศนการ์ตูนจริยธรรม
X_2	แทน	การสอนปกติ
E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
T_1	แทน	การทดสอบก่อนทดลอง
T_2	แทน	การทดสอบหลังทดลอง

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

การดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 ก่อนดำเนินการวิจัย

1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร เพื่้อนุญาตดำเนินการวิจัย

2 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรผู้ช่วย งบประมาณและเลือกสถานที่ในการจัดการทดลอง รวมทั้งทำข้อตกลงกับคุณครูที่จะเป็นผู้ดำเนินการสอนให้ตรงกับจุดประสงค์ของการวิจัย ในเรื่องรูปแบบการสอนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ให้มีเนื้อหาในเรื่องที่สอนเหมือนกัน แต่ต่างกัน ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจรรยาธรรมและไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจรรยาธรรมและ

ขั้นที่ 2 ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยการสุ่ม ได้กลุ่มทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 โรงเรียนวัดบุคคโล จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 2 โรงเรียนวัดบุคคโล จำนวน 31 คน โดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามความเมตตากรุณา แล้วจึงเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (pretest)

ขั้นที่ 3 ดำเนินการทดลอง

1. ดำเนินการทดลองโดยใช้วิธีทัศนการณ์การดูจรรยาธรรมในการสอนให้กับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 โรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 ที่เป็นกลุ่มทดลอง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 25 นาที ทั้งหมด 10 ครั้ง ตามแผนการสอนที่ได้กล่าวไว้แล้ว

2. กลุ่มควบคุม นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจรรยาธรรม จะสอนโดยครูผู้สอน จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 25 นาที ซึ่งภายใน 25 นาที โดยที่แผนการสอนเหมือนกัน กับกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจรรยาธรรม แต่แตกต่างที่ครูผู้สอนจะเล่าเนื้อหาของเรื่องที่เหมือนกับวิธีทัศนการณ์การดูจรรยาธรรมแทนการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจรรยาธรรม ครั้งละ 1 เรื่อง แล้วมีการอภิปรายเนื้อหาหลังจากเล่าเรื่องจบ

ขั้นที่ 4 หลังการทดลอง

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาอีกครั้งหนึ่ง และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง
2. นำข้อมูลทั้งหมดก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการทดลองแล้ว ผู้วิจัยรวบรวมคะแนนแบบสอบถามความเมตตา กรุณาทั้งก่อน และหลังทดลอง เพื่อทราบถึงผลของการใช้วิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมที่มีต่อจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล ปีการศึกษา 2548 โดยดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา
2. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล ตามเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้กำหนดไว้
3. วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package For Social Science)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบระดับจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและ หลังที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมโดยใช้ค่าสถิติทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน(Dependent t – test)
2. เปรียบเทียบผลต่างของจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียนที่ได้รับการสอน ด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมและไม่ได้มีการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมโดยใช้ค่าสถิติทีแบบ เป็นอิสระต่อกัน (Independent t – test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1 สถิติพื้นฐาน (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2541 : 36)

1.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean)

1.2 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลองโดยใช้ค่าสถิติที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t – test) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540 : 159)

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ค่าสถิติที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (Independent t – test) เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - Distribution
p	แทน	ค่าระดับการมีนัยสำคัญทางสถิติ
★	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
★ ★	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
★ ★ ★	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม และกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม
2. การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ก่อนการทดลอง
3. การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม
4. การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม
5. การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ภายหลังการทดลอง

1 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม

กลุ่ม	ก่อน			หลัง		
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD
กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม	24	1.5917	.1749	26	1.6867	.1612
กลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม	31	1.5639	.1708	31	1.7445	.1221

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง เช่นกัน

2 การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ก่อนการทดลอง

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ก่อนการทดลอง

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	SD	t	p
กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม	24	1.5917	.1749	217	4145
กลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม	31	1.5639	.1708		

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ก่อนการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์จริยธรรม

ตาราง 4 แสดง การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์จริยธรรม

กลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์จริยธรรม	N	$\bar{X}$	SD	t	p
หลังการทดลอง	31	1.7445	.1221	7.428***	.000
ก่อนการทดลอง	31	1.5639	.1708		

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าภายหลังการทดลองจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ของกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์จริยธรรม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4. การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์จริยธรรม

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์จริยธรรม

กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์จริยธรรม	N	$\bar{X}$	SD	t	p
หลังการทดลอง	26	1.6867	.1612	2.580**	0085
ก่อนการทดลอง	24	1.5917	.1749		

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าภายหลังการทดลองจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์จริยธรรม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5 การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ภายหลังการทดลอง

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ภายหลังการทดลอง

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	SD	t	p
กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม	26	1.6815	.1721	1.565	.0625
กลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วย วิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม	31	1.7445	.1221		

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าภายหลังการทดลอง จริยธรรมด้านความเมตตากรุณา กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรมและไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตูนจริยธรรม ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม ที่มีต่อจริยธรรมด้านความเมตตา
กรุณา กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวีดิทัศน์
การ์ตูน จริยธรรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากได้รับการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม มีจริยธรรมด้าน
ความเมตตากรุณา สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคค
โล จังหวัด กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล
จังหวัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 ทั้งหมดจำนวน 61 คน แบ่งเป็น 2 ห้อง คือชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 จำนวน 30 คน และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 2 จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

- 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ วิธีทัศนการ์ตูนจริยธรรม
- 2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

วิธีทัศนการ์ตูนจริยธรรม

วิธีทัศนการ์ตูนจริยธรรมที่ได้รับการคัดเลือกในงานวิจัยนี้เป็นวิธีทัศนการ์ตูนจริยธรรมที่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับชาดก คือ อดีตชาติของพระพุทธเจ้าจำนวน 10 เรื่อง เรียกว่าทศชาติชาดก โดยได้ดึงเนื้อหาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาของแต่ละเรื่องมาประกอบใช้ในการสอน

แบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

แบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยเป็นแบบสอบถามเชิงพฤติกรรม มีจำนวน 42 ข้อ แบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ได้มีการตรวจคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางธรรม และอาจารย์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบุคคโล และได้ นำแบบสอบถามความเมตตากรุณาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วในเรื่องเนื้อหาจำนวน 42 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดดาวคะนอง กรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้แบบสอบถามผ่านเกณฑ์และครอบคลุมนิยาม จำนวน 25 ข้อ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว มาหาค่าความเชื่อมั่นแบบ สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค เท่ากับ 0.8375

วิธีดำเนินการวิจัย

ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ได้กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 2 จำนวน 31 คน โดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามความเมตตากรุณาแล้วจึงเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (pretest)

ดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้วิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมในการสอนให้กับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 โรงเรียนวัดบุคคโล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 ที่เป็นกลุ่มทดลอง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 25 นาที ทั้งหมด 10 ครั้ง ตามแผนการสอน

2. กลุ่มควบคุม สอนโดยไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรม แต่สอนโดยคุณครู ซึ่งเนื้อหาที่สอนกับกลุ่มควบคุมเหมือนกันกับเนื้อหาของวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมที่สอนกับกลุ่มทดลอง

หลังการทดลอง

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาอีกครั้งหนึ่ง และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

2. นำข้อมูลทั้งหมดก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มที่ได้รับการสอนและไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณามีจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

ภายหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมมีจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาสูงขึ้น และกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การดูจริยธรรมมีจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาสูงขึ้น เช่นกัน แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 2 กลุ่ม ภายหลังการทดลอง มีจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาสูงขึ้น สาเหตุเนื่องมาจาก ช่วงอายุ 9 - 11 ปี เป็นวัยที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรม ดังเช่น ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก กล่าวไว้ว่า ในการปลูกฝังและให้ความรู้ด้านจริยธรรมนี้ ควรเริ่มต้นตั้งแต่ในช่วงแรกในชีวิตของเด็ก จึงจะได้ผลดีและไม่ควรเกิน 10 ปี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก. 2520 : 8) และเด็กในวัยนี้คือช่วงอายุก่อนเข้าเรียนจนถึงชั้นประถมศึกษา เป็นวัยที่เริ่มต้นเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมด้วย (กอบแก้ว เจริญอักษร. 2526 : 3)

เปียเจต์ พบว่าเด็กจะพัฒนาการทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุด (Formal Operations) เมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปี ฉะนั้น พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็กจึงบรรลุขั้นสูงสุดได้เมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปีเช่นกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 27) และ ช่วงอายุ 9 ปี ที่ผู้วิจัยทำการทดลอง ตามทฤษฎีของเปียเจต์ ก็เป็นวัยที่พ้นจากการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง(Egocentric) ดังนั้นเด็กจึงเริ่มมองบุคคลอื่นมากขึ้น ทำให้มีการพัฒนาจริยธรรมได้ดีในวัยนี้

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนและไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรมมีจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรม มีจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรม ผลการวิจัยนี้แสดงว่าการสอนเสริมด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรม ไม่ได้ช่วยให้นักเรียนมีจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนเสริมด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรม ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจากการข้อจำกัดของการวิจัย เพราะเป็นการทดลองภาคสนาม (Field Experiment) จึงไม่สามารถควบคุมการทดลองให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า สำหรับกลุ่มทดลองซึ่งสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรม หลังจากครูผู้สอนให้เด็กนักเรียนได้ดูวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรมแล้ว ครูผู้สอนจะมีการแนะนำ ตัวละคร เนื้อเรื่อง แต่เนื่องจากกลุ่มนี้เน้นที่การสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรมเป็นหลัก ดังนั้นการแนะนำจากคุณครู การอภิปรายและที่คุณครูเข้าถึงตัวเด็กนักเรียนจึงมีน้อย ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรมนั้น ครูผู้สอนจะจัดแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ๆ และเข้าไปสอนเนื้อหา ที่เกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาโดยตรงกับเด็ก คุณครูจะมีการแนะนำเนื้อเรื่อง ตัวละคร มากกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรมและการอภิปรายของเด็กที่มีต่อเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรณาก็มีมากกว่าเด็กกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรม

จากที่กล่าวมาอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องมาจากการที่กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรมมีการอภิปรายเนื้อหาน้อยมากและขาดการแนะนำเท่าที่ควรว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดีทำให้เด็กขาดความเข้าใจในเนื้อเรื่องของวิธีทัศนการณ์การตุณจริยธรรมซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของซูคาโร (Zucaro 1972 : 1304) ที่ได้ใช้หนังสือเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนผิวขาวที่มีต่อชาวนิโกรแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือแล้วมีการอภิปรายเนื้อหาของหนังสือมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่อ่านอย่างเดียวแต่ไม่มีการอภิปราย และผลงานวิจัยของ สมเดช ศรีแสง (สมเดช ศรีแสง. 2524 : 61) ที่ทำ

การสอนเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้นิทานซึ่งให้เด็กได้อภิปรายปัญหาขัดแย้งด้วย สามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กได้

สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เนื่องมาจากงานวิจัยครั้งนี้ มีเวลาจำกัด ทดลองสอนก่อน เก็บข้อมูลซึ่งจากการทดลองผู้วิจัยพบข้อสังเกตบางประการที่อาจเป็นเหตุทำให้ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ดังนี้

ประการแรก การนำสื่อวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรมมาใช้ในการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร คือไม่ได้นำข้อดีของวีดิทัศน์ที่แสดงให้เห็นภาพของเนื้อเรื่องแล้วมาประกอบคำบรรยายในแต่ละช่วง แต่การฉายวีดิทัศน์ของการทดลองครั้งนี้ ไม่ได้หยุดภาพแล้วอธิบายเรื่องราวแต่ฉายครั้งเดียวจบ ซึ่งอาจทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้เรื่องราวของวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรมเท่าที่ควร จึงส่งผลให้ระดับจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

สาเหตุอีกประการหนึ่งน่าจะมาจาก กลุ่มเด็กนักเรียนที่ทำการทดลองมีสมาธิ และความสนใจในการดูวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรมได้ไม่นาน ซึ่งครูผู้สอนให้ความเห็นจากประสบการณ์ที่เคยสอนนักเรียนโรงเรียนอื่นๆว่ากลุ่มเด็กนักเรียนโรงเรียนที่มีระดับการเรียนรู้ดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะมีความสนใจ และสมาธิในการสอนโดยเฉพาะเรื่องจริยธรรมมากกว่า จึงน่าจะเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

โดยรวม งานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า วิทยและครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา วิธีการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรมแม้จะเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนา จริยธรรมด้านความเมตตากรุณา แต่จากผลการวิจัย กลุ่มซึ่งสอนโดยครูเท่านั้น มีแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาสูงกว่า กลุ่มซึ่งสอนเสริมด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา และที่สำคัญจะต้องพัฒนาในช่วงวัยที่เหมาะสม จะช่วยพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาได้ดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยนี้ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา และวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรมก็มีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาเช่นกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการในการนำไปใช้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาและจริยธรรมด้านอื่นๆ คุณครูจึงควรเข้ามามีบทบาทมากกว่าสื่อการสอนและควรมีการ

พัฒนารูปแบบการสอนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของเด็กให้มากขึ้น และการสอนจริยธรรมควรปลูกฝังในช่วงอายุที่เหมาะสมด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ ใช้สื่อวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรม ในระหว่างการทดลองผู้วิจัยพบว่า บางเรื่อง ยากเกินความเข้าใจของเด็ก เช่น เรื่องพระนารทกัศปพรหม ที่แก้ความเหินผิดเกี่ยวกับเรื่องกรรม ซึ่งเด็กยังไม่สามารถเข้าถึงเรื่องราวนั้นได้ ดังนั้นควรเลือกสื่อวีดิทัศน์ที่เหมาะสมในการสอน และที่สำคัญ ควรทดลองสอนก่อนเก็บข้อมูลจริง

2. ควรมีการเปรียบเทียบผลของวิธีการสอนความเมตตากรุณาต่างๆ ระหว่างเด็กที่มีคุณลักษณะ ต่างๆ กัน เช่น เพศ วัย สติปัญญา เป็นต้น เพื่อศึกษาว่าวิธีการสอนในการพัฒนาจริยธรรมแบบใด เหมาะกับเพศ วัย หรือสติปัญญาระดับใด

3. รวมทั้งควรมีการเปรียบเทียบวิธีการสอนอื่นๆ เช่น การอภิปราย กลุ่มสัมพันธ์ บทบาทสมมติ เป็นต้น กับวิธีการสอนด้วยวีดิทัศน์การ์ตูนจริยธรรมในการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา เพื่อดูว่าวิธีการสอนใดมีประสิทธิภาพมากกว่าเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา, กองวัฒนธรรม (2521) ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา. หน้า 172.
- กิริติ บุญเจือ. (2519). จริยธรรมสำหรับผู้เริ่มเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เกศินี ไซติกเสถียร (2535) การใช้เทคโนโลยีในการสอนในห้องเรียน. เอกสารประกอบ
การสอนเทคโนโลยี 320 กรุงเทพฯ . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- เกษม บุญศรี. (2504). การสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก "เรื่องเมตตากุณา". กรุงเทพฯ :
องค์การค้าของคุรุสภา หน้า 318
- จินตนา โบกาชฎี (2535) หนังสือการ์ตูน : ประโยชน์ในการเรียนการสอน. ใน การส่งเสริม
และพิมพ์หนังสือการ์ตูนไทย. หน้า 57 - 65. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชม ภูมิภาค. (2525). การปลูกฝังความเมตตากุณา. ใน บทความวิทยุกระจายเสียงการศึกษา
เพื่อคุณธรรม. หน้า 3 - 9. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ณรงค์ ประภาสโนบล. (2534) การเขียนการ์ตูน. ใน การส่งเสริมและพัฒนาหนังสือการ์ตูนไทย
หน้า 17. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2. จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยา
ภาษาไทยวัฒนาพานิช. หน้า 130.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. (2520). รายงานการวิจัยเรื่อง จริยธรรม
ของเยาวชนไทย โครงการวิจัยของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา สถาบัน
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. หน้า 339.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2534). พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530. พิมพ์ครั้งที่ 10.
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- นิพนธ์ ศิริสานต์. (2530). การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนจริยธรรมโดยใช้หนังสือการ์ตูนสอน
จริยธรรมแบบเบญจขันธ์ กับครูสอนจริยธรรมแบบเบญจขันธ์และวิธีสอนปกติ
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร
- นิพนธ์ สุขปรีดี (2521). โสทัดศนศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์แพรววิทยา
- พระภิกษุญาณ. (2502). วิชาศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนัก ส.ธรรมภักดี. หน้า 560.
- พระภิกษุสุชีโว. (2526). หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สภาการศึกษามหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย.

- พระราชวรமுณี, พระ (2518) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ กรุงเทพฯ มหามกุฏราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ภิกขุญญ เจนเจริญวงศ์ (2528) การเปรียบเทียบการพัฒนาด้านความเมตตากรุณาของนักเรียน
จากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและลบ
ปริญญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร
- วิเชียร วงษ์ชมภู (2528) การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนจริยศึกษา โดยใช้หนังสือการ์ตูน
ที่มีตัวเดินเรื่อง ที่นักเรียนรู้จักและไม่รู้จักเป็นแบบ ปริญญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ศุภางค์ พิมพ์ชัย (2538) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความเสียสละ
และความเมตตา กรุณา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ระหว่างวิธีสอนด้วยหนังสือ
การ์ตูนสีและวิธีสอนปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปริญญานิพนธ์ กศ ม
มหาสารคาม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถ่ายเอกสาร
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2500) เบญจศีล-เบญจธรรม มหามกุฏราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
- สุจินต์ บริหารวนเขตต์ (2539). เมตตา มূলนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา
กรุงเทพฯ ม.ป.พ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) จริยธรรมทางวิชาการ. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์เฟื่องฟ้า
- สังเขต นาคไพจิตร (2530) การ์ตูน มหาสารคาม . ปรีดาการ ม พิมพ์
- สำเนา วรางกูร (2506, สิงหาคม). สื่อมวลชนกับการศึกษา ศูนย์ศึกษา
_____ (2509) หลักการศึกษา กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย
เอกชัย ปุยะติ (2534) การสร้างหนังสือการ์ตูนเรื่อง "สังขศิลป์ชัย" เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่าน
ประกอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- Aijishi , Bahiya Jawan (1988,September) The Effect of Television on Pre-school
children's Social Behavior *Dissertation Abstracts International* 49(10)
2966-A ,
- Bangs, Christopher. (1988, December) The Use of Cartoons in the Learning of a
Second Language *Journal of the Australian Modern Language Teachers
Association* 23(7) · 10-14

- Dolye, Patricia Ruth (1987, April) Effect of Center , Sex , Role , Aggression and Socioeconomic Status On Cartoon Humer Perception of Male and Female College Students *Dissertation Abstracts International* 48(100) 2578-A
- Foley, James S (1988, September). Community Recreation Another ecommendation in New England, Television, Cartoon, Violence, Self-control *Dissertation Abstracts International* 49(3) 418-A
- Huebener, Theodo:e (1960). *Audio-Visual Techniques in Teaching Foreign Languages* New York A Practical Hand Book , New York University Press
- Kanal, P V (1956) *Altraism* Moga, Punjab, India, Panchal Press
- Kieffer, R E De (1963) And Lee W Coshram. *Manual of Audiovisual Techniques* New York Prentice-Hall Inc
- Kinder, James S (1965) *Audio Visual Materials and Techniques* 2 nd ed New York American Book Company
- Piaget, S (1960) *The Moral Sudgment of the Child* Illinoid The Free Press
- Steinbrink, John E and Bliss Donna (1988, September - October) Using Political Cartoon to Teach Thinking Skills *Journal Social Studies* 29(4) 217-220

ภาคผนวก

แบบสอบถามจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

กรุณา ทำเครื่องหมาย × ในข้อที่นักเรียนคิดว่าควรเป็นอย่างนั้น

- 1 ชายหนุ่มถือของหนักขึ้นมาบนรถประจำทาง ยืนใกล้ๆ แสงธรรมที่กำลังนั่งอยู่ ถ้านักเรียนเป็นแสงธรรม จะทำอย่างไร
 - ก. บอกให้วางที่พื้นก่อนก็ได้
 - ข. หลับตาเมื่อเห็นชายหนุ่มถือของหนักขึ้นมาใกล้ตน
 - ค. บอกกับชายหนุ่มคนนั้นว่า ผมช่วยถือนะครับแล้วรับของจากชายหนุ่ม
2. สมศรีเห็นมดตกลงไปในอ่างล้างหน้าลอยอยู่ ถ้านักเรียนเป็นสมศรีจะทำอย่างไร
 - ก. ไปทำงานอย่างอื่นก่อนเพราะจะไปโรงเรียนไม่ทัน
 - ข. ใช้ทิชชูหรือนิ้วค่อยๆ ตักมดขึ้นมา
 - ค. หยิบขันตักน้ำตักมดแล้วสาดลงไปพื้นห้องน้ำ
3. สุดาเห็นปากกาของสมนึกตกอยู่ใกล้สุดา ถ้านักเรียนเป็นสุดาจะทำอย่างไร
 - ก. ไม่บอกสมนึกต่อไปจะได้ระวังของ
 - ข. เก็บให้แล้วไปวางที่โต๊ะสมนึกแล้วยืมให้
 - ค. บอกสมนึกว่าต้องระวังปากกาของตัวเองตก แล้วเก็บให้
4. ชูศรีกำลังเดินทางหนูปั้ง 2 ไม้อยู่ สุนัขตัวหนึ่งเดินตามเพื่อขอทานด้วย ถ้านักเรียนเป็นชูศรีจะทำอย่างไร
 - ก. แบ่งให้สุนัข 1 ไม้เพราะรู้ว่าสุนัขก็หิวเหมือนกัน
 - ข. รีบเดินไปแล้วทานให้หมดโดยเร็ว
 - ค. จิกหนูนึ่งหนึ่งแล้วโยนไปไกลๆ จึงรีบเดินไป
5. คุณแม่ของสะอาดกำลังกวาดบ้านอยู่ สะอาดกลับจากโรงเรียนพอดี เห็นคุณแม่กำลังกวาดบ้าน ถ้านักเรียนเป็นสะอาดจะทำอย่างไร
 - ก. บอกคุณแม่ทันทีว่าจะช่วยกวาด
 - ข. เปลี่ยนเสื้อผ้าชุดนักเรียนก่อนแล้วไปทำการบ้าน

ค. บอกคุณแม่ว่าเดี๋ยวจะมาช่วยขอไปเปลี่ยนเสื้อผ้าก่อน

6. จงดีซื้อถ้วยเตี๋ยมารับประทานกับดวงใจคนละชาม ชามของจงดีเผ็ดมากเกินไป จึงบอกกับดวงใจว่าทานไม่ได้ ถ้านักเรียนเป็นดวงใจจะทำอย่างไร

ก. บอกให้จงดีซื้อมาใหม่

ข. หยิบถ้วยมาหนึ่งใบแบ่งของตัวเองให้จงดี

ค. เตือนจงดีว่าก็ใส่พริกเยอะก็สมควรเผ็ดแล้ว

7. งามอาจถูกคุณครูว่าที่ไม่ยอมทำการบ้าน ดวงเดือนเห็นเหตุการณ์อยู่ในขณะนั้น ถ้านักเรียนเป็นดวงเดือนจะทำอย่างไร

ก. ยิ้มชอบใจที่เห็นงามอาจถูกคุณครูว่า

ข. บอกงามอาจให้ตั้งใจทำการบ้าน

ค. เข้าไปปลอบใจงามอาจ แล้วถามว่ามีอะไรให้ช่วยไหม

8. จันทรทำเงินหาย แล้วนั่งร้องไห้อยู่ที่ริมสนาม ปรีชาเดินผ่านมาจึงเข้าไปหา จันทรจึงเล่าเรื่องให้ฟัง ถ้านักเรียนเป็นปรีชาจะทำอย่างไร

ก. บอกว่าไม่ต้องร้องไห้นะ เดี่ยวเราจะให้ยืม

ข. บอกกับจันทรว่าทำไมถึงไม่ระวังรอบคอบ สมควรหายแล้ว

ค. บอกว่าเราจะไปบอกคุณครูเรื่องนี้ให้

9. คมคายสอบตกวิชาคณิตศาสตร์ แต่วรรณิไม่ได้สอบตก ถ้านักเรียนเป็นวรรณิจะทำอย่างไร

ก. บอกว่าต้องพยายามให้มากกว่านี้

ข. บอกว่าไม่ต้องเสียใจนะ เราจะช่วยสอนให้เธอผ่านให้ได้

ค. บอกว่าดีแล้ว เธอชอบแกล้งเพื่อนนัก

10. สุนัขของกำปันทายไปเมื่อวาน กำปันทนั่งร้องไห้ที่โรงเรียนตอนเช้าอยู่ใกล้ๆ วันทา ถ้านักเรียนเป็นวันทาจะทำอย่างไร

ก. ชวนคุยเรื่องอื่น

ข. หยิบทิชชูให้แล้วบอกว่าไม่ต้องเสียใจ

ค. บอกว่าอย่าร้องไห้คนอื่นเขารำคาญ

11. อุทัยเป็นน้องของวันเพ็ญ อุทัยถูกคุณแม่ตีต่อหน้าวันเพ็ญ หลังเหตุการณ์นั้น ถ้านักเรียนเป็นวันเพ็ญจะอย่างไร

- ก. เข้าไปกอดน้อง แล้วบอกว่าไม่เป็นไร อย่าร้องไห้เลย
- ข. บอกว่าชอบทำให้คุณแม่โกรธก็ต้องโดนตีอย่างนี้
- ค. บอกว่าคุณแม่โกรธ เดี่ยวก็หาย ไม่มีอะไรหรอก

12. นิยะดาทำแก้วน้ำของคุณแม่แตก ถ้านักเรียนเป็นคุณแม่ของนิยะดาจะอย่างไร

- ก. บอกว่าแก้วมีหลายใบ ไม่เป็นไรลูก ต่อไปต้องระวังนะ
- ข. ดุด้วยเสียงดังว่า ทำไมถึงทำตกแตก
- ค. บอกว่าทำไมถึงไม่ระวัง ต้องระวังให้มากกว่านี้

13. พจนาเป็นคนตัวเล็ก เตะฟุตบอลไปถูกหน้าสมปอง ที่ตัวใหญ่กว่ามาก ถ้านักเรียนเป็นสมปองจะอย่างไร

- ก. บอกว่าทำไมถึงเตะแบบนี้ เล่นฟุตบอลไม่เป็นหรอก
- ข. บอกว่าต่อไปต้องเตะระวังกว่านี้
- ค. บอกว่าไม่เป็นไร แล้วหยิบลูกฟุตบอลส่งคืนให้

14. สุชาติยิ้มแย้มของจจจจจจจจไป แต่สุชาติทำหยาจ จึงไปบอกจจจจจจจ ถ้านักเรียนเป็นจจจจจจจ จะอย่างไร

- ก. ทำหน้าไม่พอใจ แล้วบอกว่าไม่เป็นไร
- ข. ต่อว่าแล้วรีบเดินไปทางอื่น
- ค. เตือนให้ระมัดระวังมากกว่านี้ ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม

15. คุณครูบอกให้นักเรียนเอาการบ้านมาส่ง วันนาคบอกคุณครูว่า ลืมเอาการบ้านมาจากบ้าน ถ้านักเรียนเป็นคุณครูจะอย่างไร

- ก. บอกวันนาว่าไม่เป็นไรให้มาส่งพรุ่งนี้ก็ได้
- ข. ให้รีบทำให้เสร็จภายในชั่วโมงนี้ ไม่เช่นนั้นไม่ต้องมาส่งอีก
- ค. เตือนว่าต่อไปอย่าเป็นคนขี้ลืม

16. สุนัขตัวหนึ่งเข้ามากัดสมคิดที่ขา จนเลือดออก บิดาสมคิดกำลังจะตีสุนัข ถ้านักเรียนเป็นสมคิดจะทำอย่างไร

- ก. บอกคุณพ่ออย่าตีมันแรง ตีที่ขาก็พอ
- ข. ไล่สุนัขด้วยตนเอง คุณพ่อจะได้ไม่ต้องตี
- ค. ห้ามคุณพ่อของตนเองขณะนั้นไม่ให้ตี ให้ปล่อยมันไป

17. บรรเทิงทำก๋วยเตี๋ยวหุกลใส่เสื้อของวันชัย ถ้านักเรียนเป็นวันชัยจะทำอย่างไร

- ก. บอกว่าไม่เป็นไร แต่ขอให้เจียบๆ ก่อน
- ข. บอกว่าไม่เป็นไร เธอไม่ได้ตั้งใจซักหน่อย
- ค. บอกว่าไม่เป็นไร แบ่งกันทานกับฉันก็ได้

18. ประธานพูดถึงเกี๊วยในทางที่ไม่ดี ซึ่งตอนนั้นมีสมาชิกกับประธานอยู่กัน 2 คน ประธานถามสมาชิกว่าเห็นด้วยไหมกับที่เราพูด ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกจะทำอย่างไร

- ก. บอกว่าคนเราก็มีดี มีไม่ดีบ้าง เป็นธรรมดา
- ข. พูดว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วพูดความไม่ดีของเกี๊วยเพิ่มขึ้น
- ค. บอกว่าเกี๊วย เขาก็มีส่วนที่ดี เหมือนกัน อย่าว่าเขาเลย

19. วินัย ถามเรียนแล้วว่านิสัยของวินาเป็นอย่างไรบ้าง ถ้านักเรียนเป็นเรียนแก้วจะทำอย่างไร

- ก. บอกว่าเป็นคนที่น่าคบหาด้วยคนหนึ่ง
- ข. บอกว่าอย่าพูดถึงเขาเลยคนแบบนี้
- ค. บอกถึงความไม่ดีต่างๆ นานา

20. ธิดาเห็นสุดากำลังกวาดห้องอยู่คนเดียว โดยที่ไม่ใช่เวรของสุดา ต่อมาเพื่อนๆ พูดถึงสุดาว่าเป็นคนที่กวาดห้องเรียนเลย ถ้านักเรียนเป็นธิดาจะทำอย่างไร

- ก. พูดว่าเธอคิดถูกแล้วเธอเรื่องนั้น แล้วเจียบไป
- ข. ไม่พูดอะไรเลย
- ค. พูดว่าเราเห็นเขากวาดห้อง เขาเป็นคนช่วยเหลืองานนะ

21. คนแปลกหน้า เอาไม้ไล่ตีสุนัขของใจรักต่อหน้าใจรักอยู่ ถ้าฉกเรียนเป็นใจรักจะทำอย่างไร

- ก. บอกว่าคุณมีสิทธิ์อะไรที่จะมาตีสุนัขผม
- ข. รีบไปห้ามแล้วถามว่ามันเกิดอะไรขึ้น
- ค. ไล่สุนัขของตนเองให้พ้นจากการตีของเขา

22. วรณิใช้ให้เตี้ยไปเก็บผักมา แต่เตี้ยเก็บผักมาผิดชนิด ถ้าฉกเรียนเป็นวรณิจะทำอย่างไร

- ก. แสดงสีหน้าบึ้งตึง แล้วบอกว่าเก็บมาผิดนะ
- ข. บอกว่าไม่เป็นไร เตี้ยอาจไม่รู้
- ค. โวยวายว่าเตี้ยอย่างรุนแรง

23. กัณหาใช้ให้มานีปอกมะม่วง ซึ่งมานียังปอกไม่ค่อยเป็น มานีปอกมะม่วงไม่ค่อยดี ถ้าฉกเรียนเป็นกัณหาจะทำอย่างไร

- ก. บอกว่าไม่น่าใช้มานีเลย แต่ไม่เป็นไรทำไปแล้ว
- ข. บอกว่ามานีแย่มากทำอะไรก็ไม่เป็น
- ค. บอกว่าไม่เป็นไรค่อยๆ หัดก็เป็นเอง

24. โองชอบรังแกดาเป็นประจำ ซึ่งมดเองก็เป็นเพื่อนสนิทของโอง ถ้าฉกเรียนเป็นมดจะทำอย่างไร

- ก. แนะนำว่า การแกล้งคนไม่ดีอย่างดา ไม่เป็นไรหรอก
- ข. แนะนำว่า การรังแกกันไม่ดี โองอย่าทำเลย
- ค. แนะนำว่า แกล้งบางครั้งก็พอ

25. สมใจกับปัญญา เป็นเพื่อนกัน ปัญญาชอบรังแกน้องที่โรงเรียนเป็นประจำถ้าฉกเรียนเป็นสมใจจะทำอย่างไร

- ก. แนะนำปัญญาว่าการแกล้งกัน เป็นความสนุกอย่างยิ่ง
- ข. ห้ามไม่ให้ปัญญาแกล้งน้องแรงๆ เบาๆ ก็พอ
- ค. บอกว่าการแกล้งกันไม่ดี ทุกคนก็ต้องการความสุขเหมือนกัน

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นายณเดิม ยี่สมบุญ
วันเดือนปีเกิด	3 กันยายน 2521
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	66/24 หมู่ 6 ซอยเจริญรัตน์ ถนนประชาราษฎร์ 2 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ติดต่อเทป
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา 174/1 เจริญนคร 78 บุคคโล ธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2543	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ปรัชญาและศาสนา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร